

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ČESKÉ A ŠPANĚLSKÉ ÚSTAVY SE ZAMĚŘENÍM
NA ROZDÍLY DANÉ ODLIŠNOU FORMOU STÁTNÍHO ZŘÍZENÍ A ROZBOR
PŘÍSLUŠNÉ PRÁVNÍ TERMINOLOGIE

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petrů, Ph.D.

Autor práce: Jana Bornová

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2017

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně a pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací These.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 4. května 2017

.....

Jana Bornová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu bakalářské práce JUDr. Mgr. Ivovi Petřů, Ph.D. za jeho cenné rady a čas věnovaný při konzultacích.

ANOTACE

Cílem této bakalářské práce je porovnat českou ústavu z roku 1993 a španělskou ústavu z roku 1978 se zaměřením na rozdíly způsobené odlišnou formou státního zřízení, tedy rozdíly mezi republikou a konstituční monarchií. Největším rozdílem je odlišná hlava státu. Práce je zaměřena na funkci prezidenta České republiky a krále Španělského království. Sekundárním cílem práce je rozbor právní terminologie užití v ústavě, který bude završen vytvořením glosáře.

Práce je zakončena resumé ve španělském jazyce.

Klíčová slova: ústava, prezident, král, republika, konstituční monarchie

ABSTRACT

The aim of this Bachelor thesis is to compare the Czech constitution from 1993 with the Spanish constitution from 1978. The thesis will be focused on the differences caused by different form of state establishment, which means republic and constitutional monarchy. The mayor emphasis will be put on the Heads of States – the president of the Czech Republic and the king of Spain. The secondary aim of the thesis is to analyze the terminology used in the constitution and to create a glossary with terms from the constitution.

The Bachelor thesis is terminated by a resumé in Spanish language.

Key words: constitution, president, king, republic, constitutional monarchy

Obsah

Úvod.....	8
1. Ústava obecně.....	10
1.1. Forma státu (podle hlavy státu).....	11
1.1.1. Forma státu České republiky a Španělského království	12
2. Stručný historický vývoj ústav na území České republiky a Španělského království	13
2.1. Historický vývoj ústav na území České republiky	13
2.1.1. Ústavní listina	13
2.1.2. Ústava 9. května z roku 1948.....	14
2.1.3. Ústava 1960	15
2.1.4. Ústava České republiky, přijatá dne 16. prosince 1992	16
2.2. Historický vývoj ústav Španělského Království.....	17
2.2.1. Cádizská ústava.....	17
2.2.2. Ústava z roku 1937 a královský statut	17
2.2.3. Ústava z roku 1845	18
2.2.4. První republika.....	18
2.2.5. Ústava z roku 1876	19
2.2.6. Ústava z roku 1931	19
2.2.7. Ústava z roku 1978.....	21
3. Hlava státu	22
3.1. Prezident České republiky.....	23
3.1.1. Volba prezidenta, vstup do funkce a složení slibu.....	23
3.1.2. Ukončení funkčního období.....	24
3.1.3. Pravomoci prezidenta republiky	25
3.2. Král Španělského království	26
3.2.1. Nástupnictví na trůn.....	26

3.2.2.	Regentství	27
3.2.3.	Pravomoci krále	28
4.	Komparace funkcí a pravomocí prezidenta ČR a krále Španělského království	29
4.1.	Komparace pravomocí	29
4.1.1.	Jmenování předsedy vlády	30
4.1.2.	Vyhlášení války	30
4.1.3.	Jmenování soudců Ústavního soudu	30
4.1.4.	Udělování milosti	31
4.2.	Reprezentativní funkce	31
5.	Administrativně-právní španělština	32
5.1.	Právní jazyk obecně	32
5.2.	Dělení administrativně-právní španělštiny	34
6.	Jazykové prostředky španělské ústavy	35
6.1.	Subjunktiv v ústavě	36
6.2.	Budoucí čas v ústavě	37
6.3.	Infinitivy v ústavě	38
6.4.	Specifické znaky preambule	39
7.	Terminologie v ústavě	40
7.1.	Překladatelské postupy	40
7.1.1.	Transpozice	40
7.1.2.	Kalkování	41
7.2.	Rozbor konkrétních termínů	41
7.3.	Glosář	46
	Závěr	53
	Resumé	55
	Seznam literatury:	57

Úvod

Při výběru tohoto tématu byl mojí inspirací seminář „Úvod do práva“ (*Introducción al Derecho*), vedený doktorem Franciskem Javierem Andrésem Santosem, který jsem absolvovala v průběhu svého studijního pobytu ve Valladolidu v loňském roce. Obsahem seminářů byl rozbor americké ústavy a její překlad do španělštiny.

Účelem této práce je bližší seznámení s fungováním španělského státního zřízení s využitím komparace s českým státním zřízením. V práci se zaměřím na srovnání rozdílné pozice a funkce představitelů hlavy států, to je prezidenta a krále. Rozdílně definovaná hlava státu je jedním z hlavních charakteristických rozdílů těchto dvou státních zřízení.

Předpokládám, že pozice krále Španělského království je důležitější, než je pozice prezidenta České republiky. Soudím tak z toho důvodu, že král se historicky vždy podílel významnou měrou na výkonu moci ve státě. Prezident oproti tomu představoval a představuje spíše nejvyššího reprezentanta státu, nedisponuje však téměř žádnými pravomocemi.

Cílem jazykové části práce bude hledání nejvhodnějších českých ekvivalentů pro specifické právní termíny, se kterými se budu setkávat při psaní této práce. Pokusím se najít i vhodné ekvivalenty pro názvy jednotlivých částí ústavy, jelikož se členění, a tedy i pojmenování české a španělské ústavy odlišuje. Z vybraných termínů pak vytvořím glosář.

Práce bude rozdělena do 2 základních částí, a to na část právní a na část jazykovou. V části právní po krátkém exkursu do ústavní problematiky shrnu ústavní vývoj na území dnešní České republiky od roku 1920 až do současnosti a ústavní vývoj Španělska od roku 1812 po současnost. U všech pojednávaných ústav se budu zaměřovat převážně na části, které se věnují postavení a pravomocím hlavy státu. Následně se budu zabývat charakteristikou pozice prezidenta České republiky (dále jen ČR) a pozice španělského krále, vyplývajících z nyní platných ústav. Zaměřím se na jejich funkce a pravomoci v rámci příslušného státního uspořádání. V poslední kapitole této části zpracuji komparaci postavení a pravomocí českého prezidenta a španělského krále.

Jazyková část bude uvedena stručnou charakteristikou právního jazyka a administrativně-právní španělštiny. Rovněž se budu zabývat základními

charakteristikami ústavního textu. Poslední kapitola bude završena dvojjazyčným glosářem zaměřeným na termíny, které se budou objevovat v průběhu práce. Samotnému glosáři bude předcházet rozbor těch nejproblematictější přeložitelných hesel.

Stěžejními prameny pro napsání bakalářské práce budou primární zdroje, kterými jsou v tomto případě: Ústava České republiky z roku 1993, Ústava Španělského království z roku 1978 a knihy „Ústavní systémy evropských států“ od Vladimíra Klokočky, „*La Constitución española: Guía Práctica*“ od Josého Vincenta Roja, „Překlad v právní praxi“ od Michala Tomáška a „*El Español Jurídico*“ od Varóa a spol. Všechny ostatní knižní prameny jsou uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako další významné zdroje informací budou internetové stránky BOE.es, bussinesinfo.cz, stránky prezidenta republiky, stránky královské rodiny, stránky Rae.es a další elektronické zdroje uvedené rovněž na konci práce. Pro překlady právních termínů použiji výkladový slovník „*Diccionario Salamanca de la lengua española*“, „Právnícký a ekonomický slovník“ od Jiřího Bryndy a Český národní korpus „www.kontext.korpus.cz“.

1. Ústava obecně

Ústava je obecně definována jako základní zákon státu obsahující základní principy daného státu. Upravuje organizaci státu a jeho vztah ke společnosti a jednotlivcům, práva a povinnosti občanů a organizaci a kompetence nejvyšších orgánů státu a jejich vzájemné vztahy¹. Nejvyššími orgány se rozumí orgány moci zákonodárné, výkonné a soudní, na kterých se zakládá demokratický způsob vlády.

Ústavy rozdělujeme podle několika hledisek:

1. Podle formy:

- Ústavy psané – ČR, Španělsko a většina zemí Evropské unie mají ústavu ve formě psaného zákona
- Ústavy nepsané – příkladem nepsané ústavy vycházející ze zvyků a tradic je ústava Velké Británie.

2. Podle způsobu možných změn v ústavě:

- Ústavy rigidní – rigidní ústavy se mohou měnit pouze ústavním zákonem. Ten například v České republice musí schválit 3/5 všech poslanců a 3/5 přítomných senátorů.
- Ústavy flexibilní – k pozměnění pružné neboli flexibilní ústavy stačí běžný zákon. V ČR i ve Španělském království musí běžný zákon schválit 1/2 přítomných poslanců a senátorů. Podmínkou je minimální účast 1/3 členů komor.

3. Podle složení ústavy:

- Ústavy monolegální – jsou tvořené pouze jedním zákonem
- Polylegální – tvoří je více zákonů

---

¹ MLSNA, Petr. *Ústava ČR – vznik, vývoj a perspektivy*. Praha: Leges, 2011., s. 3. (dále jen „Mlsna“)

1.1. Forma státu (podle hlavy státu)

Dvě časté formy státního uspořádání jsou republika a monarchie². Jedním s charakteristických rozdílů u těchto dvou forem je odlišně definovaná pozice hlavy státu.

V republikách je hlavou státu prezident, který je volen přímo lidem, nebo nepřímo parlamentem. Volební období zvoleného prezidenta bývá obvykle časově omezené. V monarchiích zastává hlavu státu takzvaný monarcha, kterým může být král, velkovévoda, arcivévoda, císař, emír, kníže, sultán atd. Funkce monarchy je zpravidla dědičná a doživotní, ale existují i výjimky.

Jak republiky, tak i monarchie můžeme dále dělit.

Republiky rozlišujeme:

- Parlamentní – Česká republika
- Prezidentské – Spojené státy americké, Ruská federace
- Poloprezidentské – Francie
- Kancléřské – Německo, Rakousko

Monarchie se rozdělují na dvě hlavní skupiny:

- Parlamentní neboli konstituční monarchie – V Evropě je momentálně dvanáct monarchií³. Všechny se řadí do parlamentních monarchií, pro které je charakteristické, že panovník má funkci hlavně reprezentativní.
- Absolutní monarchie – Saúdská Arábie - Panovník v absolutní monarchii oproti tomu vlastní veškerou moc – jak zákonodárnou, výkonnou tak i soudní⁴.

---

² Opomímám pro účely této práce teokracii, kdy hlavou státu je přímo bůh a svou moc vykonává pomocí svých prostředníků.

³ Andorra, Belgie, Dánsko, Lichtenštejnsko, Lucembursko, Monako, Nizozemsko, Norsko, Španělsko, Švédsko, Vatikán, Spojené království

⁴Tato forma vlády panovala ve Španělsku až do roku 1812 než vyšla v platnost první ústava na španělském území.

1.1.1. Forma státu České republiky a Španělského království

Nyní se krátce zaměřím na definování formy státu České republiky a Španělského království.

Podle formy státu řadíme Českou republiku mezi republiky parlamentní. Státní moc v České republice se dělí na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Hlavou státu je prezident republiky.

- Nositelem moci zákonodárné je Parlament, složený z Poslanecké sněmovny a Senátu. Členové parlamentu jsou voleni přímo lidem v souladu s ústavou stanovenými pravidly.
- Vrcholným orgánem moci výkonné je vláda.
- Prezident země má v soužití Parlamentu a vlády neutrální roli ochránce ústavní rovnováhy⁵.
- Moc soudní je vykonávána prostřednictvím příslušných nezávislých soudů.

Formou státu Španělského království je konstituční monarchie. Konstituční neboli parlamentní monarchie se vyznačuje mimo jiné tím, že moc panovníka je velmi omezená. Funkce panovníka a jeho pravomoci jsou blíže popsány v ústavě. Státní moc je stejně jako v ČR dělená na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní.

- Moc zákonodárnou vykonávají Generální Kortesy (*Cortes Generales*), složené z Poslanecké sněmovny (*Congreso de Diputados*) a Senátu (*Senado*).
- Vláda (*Gobierno*) v čele se svým předsedou je představitelem moci výkonné
- Moc soudní je vykonávána prostřednictvím příslušných soudů (*juzgados, tribunales*)

---

⁵ KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní systémy evropských států*. Praha: Linde 2006. s. 229. (dále jen „Klokočka“)

2. Stručný historický vývoj ústav na území České republiky a Španělského království

V této kapitole se zaměřím nejprve na ústavní vývoj na území České republiky a následně na ústavní vývoj Španělského království. Cílem této bakalářské práce je komparace z hlediska odlišné formy státního zřízení, proto budu z jednotlivých ústav vybírat články pojednávající o hlavě státu.

2.1. Historický vývoj ústav na území České republiky

Ústavní vývoj na území dnešní České republiky sahá až do roku 1848, do období Habsburské monarchie. V této práci se zaměřím až na období od vzniku Československa.

2.1.1. Ústavní listina

Za první československou ústavu je považována tzv. Ústavní listina, která vešla v platnost 29. února 1920. „*Ústavní listina byla bezesporu první plnohodnotnou československou ústavou, je ale současně vhodné připomenout, že jí přinejmenším jedna československá ústava – nebudeme-li za první československou ústavu považovat již samotný recepční zákon ze dne 28. října 1918 – předcházela, a sice ústava prozatímní.*“⁶ Prozatímní ústava byla přijata 13. listopadu 1918, obsahovala pouhých 21 paragrafů rozdělených do čtyř sekcí, z toho druhá sekce⁷ pojednávala o prezidentu republiky. Délka volebního období prezidenta republiky nebyla v prozatímní ústavě přesně časově vymezena. „*Úřad prezidenta trvá až do doby, kdy podle ústavy konečné nová hlava státu bude zvolena.*“⁸ Nepojednává ani o podmínkách volitelnosti prezidenta republiky.

Ústavní listina Československé republiky z roku 1920 byla inspirována ústavami Francie, Spojených států amerických, Švýcarska a Rakouska⁹, obsahovala 134 paragrafů v šesti hlavách.

Nyní se zaměřím na výčet pravomocí příslušejících prezidentu republiky, historicky zakotvených v následujících paragrafech Ústavní listiny:

---

⁶ Mlsna, s.123, op. cit.

⁷ Zákon 37/1918 Sb. Zákon ze 13. listopadu 1918 o prozatímní ústavě, §7-12 (dále jen „Zákon 37/1918 Sb.“)

⁸ Tamtéž, §7

⁹ Ústavní listina Československé republiky, uvozená zákonem ze dne 29. února 1920, č. 121/1920 Sb. *Masarykova univerzita PRÁVNICKÁ FAKULTA* [online]. Brno: Právnická fakulta MU, 2015 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <http://czecon.law.muni.cz/dokumenty/31526>

Pozice prezidenta byla popsána v hlavě třetí¹⁰. Prezident byl volen na dobu sedmi let¹¹, minimální věková hranice byla stanovena na 35 let¹² a mohl být zvolen maximálně dvakrát po sobě. V §62 bylo uvedeno, že sídlem prezidenta republiky je Praha. Byla zavedena funkce náměstka, který měl zastupovat úřad prezidenta republiky v případě zaneprázdněnosti prezidenta či jeho nemoci trvajících déle než šest měsíců. V §63 je pak stanovena neslučitelnost funkce prezidenta s funkcí náměstka. V §64 v druhém odstavci je zdůrazněno, že moc vládní a výkonná není a nebude výslovně vyhrazena prezidentu, nýbrž přísluší vládě.

2.1.2. Ústava 9. května z roku 1948

V květnu 1948 přijalo Ústavodárné národní shromáždění Ústavu 9. května, kterou odmítl tehdy úřadující prezident Beneš podepsat a dva dny před nabytím její účinnosti odstoupil ze své funkce. Namísto prezidenta republiky tedy novou ústavu podepsal předseda vlády Klement Gottwald.

Do jejího vydání formálně platila Ústavní listina z roku 1920, nicméně byla pozměňována v souvislosti s událostmi po Mnichovské dohodě v roce 1938. Ústava navenek splňovala demokratické zřízení státu, definovala Československou republiku (dále jen ČSR) za lidově demokratickou republiku. V praxi byla tato ústava velmi často porušována, díky tomu, že od roku 1946 byla u moci Komunistická strana Československa (KSČ). Již v samotném prohlášení (preambuli) je zřejmý velký vliv Sovětského svazu:

- Je oslavováno osvobození Prahy Rudou armádou dne 9. května 1945.
- Jsou dávání za vzor ruští dělníci a rolníci v cestě k socialismu.
- Poukazuje, že ČSR bude státem žijícím družně s rodinou slovanských národů

Část ústavy věnovaná prezidentu republiky je velmi podobně definovaná jako v ústavě z roku 1920.

---

¹⁰ Zákon 37/1918 Sb., §56–69

¹¹ Tamtéž, §58

¹² Tamtéž, §56

2.1.3. Ústava 1960

Další v řadě ústav byla Ústava 1960, přijatá 11. července 1960. Touto ústavou se změnil název státu z Československé republiky na Československou socialistickou republiku. Změněn byl také státní znak¹³.

Ústava byla inspirována sovětskou ústavou z roku 1936 a nově přibyl článek 4 o postavení komunistické strany: „*Vedoucí silou ve společnosti i ve státě je předvoj dělnické třídy, Komunistická strana Československa, dobrovolný bojový svazek nejaktivnějších a nejvzdělanějších občanů z řad dělníků, rolníků a inteligence*“¹⁴.

Ústava obsahuje 112 článků rozdělených do devíti hlav, z toho prezidentu republiky se věnuje hlava čtvrtá. Volební období prezidenta bylo zkráceno na pět let. Změněn byl také slib prezidenta republiky, který sliboval věrnost Československé socialistické republice a věci socialismu¹⁵.

Další změnou bylo, že byla zrušena funkce náměstka prezidenta a prezident byl nově odpovědný z výkonu své funkce Národnímu shromáždění¹⁶. V roce 1968 byla ústava změněna ústavním zákonem č. 143/1968 Sb. o Československé federaci, kdy vznikly tři vlády: federální vláda, vláda České socialistické republiky a vláda Slovenské socialistické republiky.

V roce 1989 byl z ústavy vypuštěn článek 4 o postavení komunistické strany.

---

¹³ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky, čl. 110 (dále jen „Ústava ČR“)

¹⁴ Zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, čl. 4 [online]. [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1960.html

¹⁵ Ústava ČR, čl. 64, op. cit.

¹⁶ Tamtéž, čl. 61

2.1.4. Ústava České republiky, přijatá dne 16. prosince 1992

Současná česká ústava se skládá z preambule a osmi hlav. Pro tuto práci je stěžejním zdrojem informací Hlava třetí, která pojednává o moci výkonné a prezidentu republiky

V červnu 1992 se konaly volby do Federálního shromáždění, které v ČR vyhrála Občanský demokratická strana a na Slovensku Hnutí za demokratické Slovensko. Po několika neúspěšných jednáních představitelů obou vítězných stran bylo jasné, že jediné možné řešení situace je rozpad federace. Z rozpadu federace vznikla nutnost jednotlivých států vytvořit nové ústavy. Na Slovensku nabyla nová Ústava Slovenské republiky účinnosti již 1. října 1992, tři měsíce před rozpadem federace. Ústava České republiky byla přijatá Národní radou dne 16. prosince 1992 a v platnost vstoupila 1. ledna 1993, ve Sbírce zákonů je publikovaná pod číslem 1/1993 Sb.

Jak zmiňuje Mlsna, Ústava ČR je velmi často kritizována za nedostatky způsobené spěchem při její přípravě a schvalování, neboť práce na ústavě začaly až po červnových volbách a ústava musela být dokončena do zániku federace v prosinci téhož roku¹⁷.

Velmi často je kritizována nedokonalá koncepce dvoukomorového parlamentu a přebytečnost Senátu. Rovněž je kritizováno zařazení prezidenta republiky a vlády do společné Hlavy o výkonné moci. Dalo by se z toho vyvozovat, že se prezident podílí větší měrou na moci výkonné. Drtivá většina jeho pravomocí však podléhá spolupodpisu předsedy vlády nebo jiného člena vlády pověřeného premiérem. Z toho vyplývá, že pravomoci prezidenta jsou spíše symbolické a vhodnějším zařazením by bylo například do samostatné hlavy o prezidentu republiky¹⁸.

Jedná se o ústavu psanou, rigidní a polylegální neboli tvořenou několika ústavními zákony – Ústavou České republiky, Listinou základních práv a svobod, ústavními zákony přijatými podle Ústavy a ústavními zákony přijatými po 6. červnu 1992¹⁹. Souhrnný název pro tyto složky je *Ústavní pořádek České republiky*²⁰ Text samotné Ústavy je tvořen preambulí, osmi hlavami a přechodnými a závěrečnými ustanoveními.

---

¹⁷ Mlsna, s. 15, op. cit.

¹⁸ NOLČ, Jirí. Ústava České republiky v otázkách a odpovědích. Brno: Computer Press, 2004. s. 69. (dále jen „Nolč“)

¹⁹ ÚZ č. 23/1991 Sb., č. 347/1997 Sb., č. 110/1998 Sb., č. 515/2002 Sb., č. 4/1993 Sb., č. 29/1993 Sb.

²⁰ Ústava ČR, čl. 112, op. cit.

2.2. Historický vývoj ústav Španělského Království

Španělský ústavní systém začal vznikat na začátku 19. století, v době vpádu napoleonských vojsk na Pyrenejský poloostrov.

2.2.1. Cádizská ústava

První španělská ústava vznikla v Cádizu roku 1812 (*Constitución de Cádiz de 1812*) za vlády Ferdinanda VII Bourbonského. Tato ústava byla inspirována ústavou USA z roku 1787 a francouzskou ústavou z roku 1791. Klade důraz na svrchovanost lidu, který má výhradní právo utvářet základní zákony státu²¹.

Hlava IV. cádizské ústavy se věnuje pravomocím krále, které byly ještě značně rozsáhlé, nicméně oproti dřívějšímu systému velmi zredukované. Omezení pravomocí krále jsou podrobně sepsané v článku 172.

Velkou roli hrála také katolická víra. To lze pozorovat už například z toho, že celá druhá kapitola Hlavy I. se věnuje vyznávání víře na španělských teritoriích, dále oslovení krále bylo „*Su Majestad Católica*“²² (Vaše katolická Výsosti) nebo z článku 168, ve kterém se říká, že král je posvátná a nedotknutelná osoba. Také slib nově nastupujícího krále na trůn se skládal k Bohu a ke všem svatým.

Cádizská ústava se dá považovat za první snahy o překonání absolutismu a přechod ke konstituční monarchii. Nicméně o dva roky později od jejího vzniku byla ukončena její účinnost a Španělsko se opět vrátilo k absolutismu²³.

2.2.2. Ústava z roku 1837 a královský statut

Další v řadě španělských ústav byla ústava z roku 1837, které předcházela tzv. „*Estatuto Real*“ z roku 1834, neboli královský statut. Někdy se můžeme setkat i s tím, že samotný statut je považován za ústavu. Byl vydán rok po smrti krále Ferdinanda VII za vlády vdovy a regentky Marie Kristiny Bourbonské. Jak je uvedeno na internetových stránkách poslanecké sněmovny²⁴, jednalo se o pružnou, krátkou a nekompletní ústavu,

---

²¹ *Constitución política de la monarquía española* [online]. In: . Cádiz, 1812, čl. 3 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: http://www.congreso.es/docu/constituciones/1812/ce1812_cd.pdf (dále jen „Constitución de Cádiz“)

²² Tamtéž, čl. 169

²³ Klokočka, s. 65, op. cit.

²⁴ *Constituciones Españolas 1812 - 1878: Estatuto Real de 1834. Congreso de los Diputados* [online]. [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/ConstEsp1812_1978/EstRea11834

čítající pouhých 50 článků. Upravovala organizaci Kortesů (jedná se o označení španělského parlamentu), jejich funkce a vzájemné vztahy s králem, ale nikterak neupravovala například základní práva a svobody občanů. Oproti ostatním ústavám, královský statut nebyl vydán z vůle národa, nýbrž z vůle vládnoucí menšiny, proto ho někteří nepovažují za právoplatnou ústavu.

Po povstání u La Granjy v srpnu 1836 (*Motín de los Sargentos de la Granja*), byla Marie Kristina Bourbonská donucena znovu přijmout ústavu z roku 1812. Není tedy divu, že následně přijatá ústava vyhlášená v říjnu 1837 se značně opírala o ústavu z 1812.

Hned v preambuli je napsáno, že byla vydána z vůle lidu a lid je svrchovaný. V následující ústavě z roku 1845 byla pak svrchovanost lidu odstraněna a byla nahrazena pouze svrchovaností krále a Kortesů²⁵. V ústavě se nově zavádí Senát, z toho důvodu se Kortesy rozčleňují do dvoukomorového parlamentu, kdy obě dvě komory mají stejné pravomoci²⁶.

V článku 20 se uvádí, že potomci krále a přímý následník trůnu se stávají senátory ve věku 25 let, u ostatních senátorů je hranice pro zvolení dosažení 40 let věku. Senátory jmenoval král z kandidátů, navržených poslanci jednotlivých autonomních oblastí. Poslanci byli voleni na 3 roky v přímých volbách. Svolávat Kortesy mohl jedině král.

V šesté Hlavě jsou popsány pravomoci krále, které byly stále ještě rozsáhlé. Zároveň článek 48 upravuje pravomoci krále, které jsou podmíněny speciálním zákonem. Velmi důležitým faktem je, že se v ústavě ukotvuje rozdělení moci na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní.

2.2.3. Ústava z roku 1845

Ústava z roku 1845 vychází z velké části z předchozí ústavy. Jednou ze změn je znovu posílení moci krále a šlechtické elity národa, které je možné pozorovat například hned v preambuli odejmutím svrchovanosti lidu.

2.2.4. První republika

Období mezi 11. únorem 1873 a 4. lednem 1874 je známé jako rok první republiky. Po podání demise tehdejšího panovníka Amadea Savojského z Aosty se v Národním Shromáždění téměř jednohlasně odhlasovala změna státního zřízení

---

²⁵ *Constitución de 1845* [online]. In: . s. 1 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: http://www.cadiziberoamerica.es/pdf/Constituci%C3%B3n_1845.pdf (dále jen „*Constitución de 1845*“)

²⁶ Tamtéž, čl. 13

z království na republiku²⁷. Vláda připravila návrh nové republikánské ústavy, která však nikdy nevzešla v platnost. Jejím záměrem bylo vytvořit ze Španělska federativní stát složený ze 17 států. Prezident měl být spojovacím článkem mezi mocí zákonodárnou, výkonnou a soudní²⁸. Období republiky nemělo dlouhého trvání a již 29. prosince 1874 nastoupil na trůn král Alfons XII.²⁹

2.2.5. Ústava z roku 1876

Doba, která následovala po vyhlášení ústavy roku 1876, byla nejliberálnějším obdobím ve Španělsku v 19. století. Ústava napomohla nastolení míru, který v zemi přetrval až do státního převratu roku 1923³⁰.

Oproti předchozím ústavám (pokud nepočítáme královský statut z roku 1834) je text ústavy poměrně krátký. Ústava čítá pouhých 89 článků rozdělených do třinácti hlav. Její liberální stránku je možné demonstrovat svobodou vyznání na španělském území (avšak provádění jakýchkoliv náboženských ceremonií bylo zakázáno) dále pak svobodou slova, svobodou shromažďování nebo svobodou tisku³¹.

2.2.6. Ústava z roku 1931

Předposlední ústavou do dnešní doby je ústava z roku 1931 platná po dobu druhé republiky (1931–1939). Ústava byla inspirována německou, rakouskou a z části také mexickou ústavou³².

Významnou úpravou byla samotná změna formy státu z království na demokratickou republiku. V čele státu stál prezident, který byl zároveň i předsedou vlády. Byl volen poslanci a tzv. pověřenci (*los compromisarios*) na zasedání Kortesů. Volební

---

²⁷ Z dvěstě devadesáti hlasů bylo dvě stě padesát osm pro republiku

²⁸ El Proyecto de Constitución Federal de 1873. *Eco Republicano* [online]. 2011 [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.ecorepublicano.es/2011/10/el-proyecto-de-constitucion-federal-de.html>

²⁹ La Monarquía Hispánica: Primera República (1873 - 1874). *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes* [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z:

<http://www.cervantesvirtual.com/bib/historia/monarquia/republica1.shtml>

³⁰ Constituciones Españolas 1812 - 1978: Constitución de 1876. *Congreso de los Diputados* [online]. [cit. 2017-04-13]. Dostupné z:

http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/ConstEsp1812_1978/Const1876

³¹ Constitución de 1845, čl. 11 a čl. 13, op. cit.

³² Constituciones Españolas 1812 - 1978: Constitución de 1931. *Congreso de los Diputados* [online]. [cit. 2017-04-13]. Dostupné z:

http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/ConstEsp1812_1978/Const1931 (dále jen „Constitución de 1931“)

období prezidenta republiky bylo na šest let. Po uplynutí mandátu se nemohl znovu ucházet o post prezidenta republiky po dobu následujících šesti let.

Kandidovat mohl jakýkoliv španělský svéprávný občan starší čtyřiceti let. Kandidovat nesměli příslušníci žádné královské dynastie vládnoucí v kterékoliv zemi. Kandidáty nemohli být ani vojáci či duchovní³³.

Prezident se podílel určitou měrou na moci výkonné. Jeho pravomoci byli uvedené v článcích 75–81. Prezident například podle svého uvážení mohl jmenovat a odvolat předsedu vlády a na návrh předsedy vlády pak jmenovat členy vlády. V případě, že by bylo zapotřebí vydat urgentní rozhodnutí, mohl nařídit neodkladná opatření k obraně státu a bezpečnosti národa.

Poté, co roku 1939 vyhrál občanskou válku generál Franco s jeho přívrženci, byla ústava z roku 1931 zrušena a nahrazena tzv. „*Leyes Fundamentales*“, neboli Základními zákony. Tyto Základní zákony nahrazovaly funkci ústavy až do roku 1978.

---

³³ Constitución de 1931, art. 67, op. cit.

2.2.7. Ústava z roku 1978

Současná španělská ústava se skládá z preambule, základních ustanovení, deseti hlav a doplňujících, přechodných, zrušených a konečných ustanovení. Celkem čítá 169 článků.

Stávající španělská ústava vstoupila v platnost dne 29. prosince 1978 vyhlášením ve státním úředním věstníku „*Boletín Oficial del Estado*“ (dále jen BOE). Kortesy ji schválily 31. října 1978, 6. prosince byla odsouhlasená a ratifikovaná v národním referendu, které se konalo téhož roku (hlasovalo se o přijatelnosti textu ústavy, nikoliv zdali se přijme ústava). Ústava byla následně podepsaná králem Juanem Carlosem I. před Kortesy dne 27. prosince. Vyhlášení nové španělské ústavy (dále jen ŠÚ) znamenala velký krok k přechodu k demokracii zvaný „*transición a la democracia*“. Do současnosti byla ŠÚ pozměněna pouze dvakrát. Jedná se o ústavu psanou, rigidní a polylegální.

V roce 1976 nastoupil do pozice předsedy vlády Adolfo Suárez González, který ve svém programu chtěl mimo jiné znovu obnovit práva občanů, zavést svobodné volby nebo uznat autonomii jednotlivých historických regionů. K dosažení stanovených cílů bylo nejdříve nutné vytvořit novou ústavu, která by představovala nejvyšší právní text. Dne 15. června 1977 se konaly volby do Poslanecké sněmovny (*Congreso de Diputados*) a Senátu (*Senado*), a již 26. července se ve sněmovně jednohlasně odhlasovalo, že je nezbytné vytvořit Ústavní Komisi (*Comisión Constitucional*), která se by se zabývala pouze vytvořením nové ústavy. Zvolením Ústavní Komise se sledovalo to, že běžné Kortesy nemají dostatečnou pravomoc na to, aby vytvořily nejvyšší zákon v zemi a bylo tudíž nutné vytvořit orgán se speciální pravomocí. Základem pro ŠÚ byl „*Ley Para la Reforma Política*“ (zákon pro politickou reformu), schválený 15. prosince 1976 v referendu. Tento zákon platil po dobu absence ústavy jako nejvyšší právní norma společně s dalšími základními zákony předchozího politického režimu³⁴.

Po přijetí ŠÚ byly rozpuštěny Kortesy a byly vyhlášeny nové volby v souladu s nově schválenou ústavou. Ve volbách vyhrál opět Adolfo Suárez, nicméně již neměl tak vysokou podporu, jako tomu bylo v dobách jeho prvního zvolení a o dva roky později musel podat demisi.

---

³⁴ ROJO, José Vicente. *La Constitución Española: Guía Práctica*. Madrid: Tébar, 2012. s. 13 (dále jen „Rojo“)

3. Hlava státu

„Hlava státu je jednou ze součástí mechanismu soudobé státní moci. Je to samostatný orgán, který zpravidla zaujímá formálně nejvyšší místo v hierarchii orgánů státu a plní úkoly a funkce vymezené mu právním řádem.“³⁵ V dnešní době se nedá říct, že by hlava státu byla nejdůležitějším orgánem v zemi, nýbrž nejčastěji slouží k reprezentaci státu navenek a bývá jedním ze symbolů státu. Zároveň je i z části nositelem moci výkonné a pravomoci hlavy státu jsou ukotvené v ústavě dané země.

V současné době v demokraticky řízených státech ústava stanoví i podmínky, které musí hlava státu splňovat, aby mohla vykonávat příslušnou funkci, a to i v případě monarchií, kde je tato funkce dědičná zpravidla v uznávané dynastii. Existují ale i výjimky, jako je Malajská monarchie³⁶ nebo federace Spojených arabských emirátů³⁷, kde je hlava státu volená. Je také nutné zdůraznit, že v demokraticky řízených státech drží veškerou státní moc lid a je na něm, jakou formu státu si většinově zvolí. Pokud by se tedy v monarchii občané státu prostřednictvím referenda rozhodli pro změnu státního zřízení, mohou tím změnit i hlavu státu. V historii Španělského království se změnila forma státního zřízení dvakrát – za doby první a druhé republiky.

---

³⁵ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda, II. díl*. Praha: Leges, 2015. s. 264

³⁶ *El nuevo rey de Malasia sube al trono* [online]. Madrid: El Mundo, 2016 [cit. 2017-04-11]. Dostupné z: <http://www.elmundo.es/internacional/2016/12/13/584eecd1ca4741e4798b4637.html>

³⁷ Emiratos Árabes Unidos. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-04-11]. Dostupné z: https://es.wikipedia.org/wiki/Emiratos_Árabes_Unidos

3.1. Prezident České republiky

Prezidentu republiky je věnovaná první část hlavy čtvrté, články 54–66 ústavy z roku 1993. Prezident je hlavou státu, je volen v přímých volbách probíhajících tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva a není z výkonu své funkce odpovědný (oproti předchozí ústavě z roku 1960, kdy se prezident zodpovídal Národnímu shromáždění). Za jeho počiny nese odpovědnost vláda. „Prezident je v naprosté většině svého rozhodování vázán vůlí vlády, která je dle Ústavy jediným vrcholným orgánem výkonné moci.“³⁸ Z toho vyplývá, že je nutné, aby se prezident před svými veřejnými úkony radil s vládou, nebo si přinejmenším zajistil předběžně jejich podporu.

*„Prezidenta republiky nelze zadržet, trestně stíhat ani stíhat pro přestupek nebo jiný správní delikt. Může být stíhán pouze pro velezradu, a to před Ústavním soudem na základě žaloby Senátu. Trestem může být ztráta prezidentského úřadu a způsobilosti jej znovu nabýt. Trestní stíhání pro trestné činy spáchané po dobu výkonu funkce prezidenta republiky je navždy vyloučeno.“*³⁹

3.1.1. Volba prezidenta, vstup do funkce a složení slibu

Prezident České republiky byl do roku 2012 volen nepřímou. První přímo zvolený prezidentem roku 2013 je náš stávající prezident Miloš Zeman. Je volený na pět let a může být zvolen maximálně na dvě po sobě jdoucí volební období. Na post prezidenta republiky může být zvolen každý občan ČR, který má právo volit a je starší 40 let.

Navrhovat kandidáta může kterýkoli plnoletý obyvatel ČR, pokud jeho návrh podepíše minimálně 50 000 občanů, starších osmnácti let a s právem volit. Možnost navrhnout kandidáty mají také poslanci a senátoři⁴⁰.

Volba prezidenta se koná v posledních šedesáti dnech volebního období úřadujícího prezidenta, maximálně však do třiceti dnů před vypršením⁴¹. Volby vyhlašuje předseda Senátu nejpozději do devadesáti dnů před jejich konáním. Uvolní-li se úřad prezidenta republiky před vypršením volebního období, koná se volba prezidenta republiky do devadesáti dnů od jeho uvolnění⁴². Prezidentem se pak stává kandidát, který

---

³⁸ Klokočka, s. 231, op. cit.

³⁹ Ústava ČR, čl. 65, op. cit.

⁴⁰ Návrh může podat minimálně dvacet poslanců nebo deset senátorů (Ústava ČR, čl. 56, odst. 5, op. cit.)

⁴¹ Tamtéž, čl. 56

⁴² Tamtéž, čl. 56

získal ve volbách nadpoloviční většinu platných hlasů. Pokud není zvolen kandidát již po prvním kole voleb, koná se za čtrnáct dní poté kolo druhé, do kterého vstupují dva kandidáti s největším počtem hlasů z prvního kola voleb.

Do funkce vstupuje nově zvolený prezident složením slavnostního slibu do rukou předsedy Senátu, u kterého se následně může zároveň i úřadu prezidenta vzdát. Slib prezidenta zní: „*Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že svůj úřad budu zastávat v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.*“⁴³

Slib je upravený oproti slibům z předcházejících ústav. V první ústavě z roku 1920 není dokonce slib ani přesně sepsaný, je tam pouze zmíněno, že prezident složí slib před Národním shromážděním na svou čest a svědomí, a že bude dbát blaha republiky i lidu a šetřiti ústavních a jiných zákonů⁴⁴. V ústavě z 9. května 1948 je slib ve znění: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že budu konat své povinnosti v duchu lidově demokratického zřízení podle vůle lidu a v zájmu lidu, dbát blaha republiky a šetřit ústavních a jiných zákonů.*“⁴⁵ Nejrazantněji se liší prezidentský slib v ústavě z roku 1960, kdy prezident sliboval věrnost Československé socialistické republice a věci socialismu.⁴⁶

Složení slibu je zásadní podmínkou pro nabytí funkce prezidenta republiky, v případě jeho nesložení, nebo složení s výhradou, není prezident uveden do funkce.

3.1.2. Ukončení funkčního období

Nejčastějším důvodem ukončení funkčního období prezidenta bývá vypršení volebního období. Dalšími důvody ukončení jsou například smrt, ztráta volitelnosti, odvolání pro velezradu nebo hrubého porušení Ústavy, abdikace aj.

Ústavní soud může na základě žaloby Senátu rozhodnout o tom, že prezident republiky ztrácí prezidentský úřad a způsobilost jej znovu nabýt.⁴⁷ V případě předčasného ukončení funkce vykonává funkce prezidenta předseda vlády a předseda Poslanecké sněmovny, pokud ještě nebyl zvolený nový prezident nebo ještě nesložil slavnostní slib.

---

⁴³ Ústava ČR čl. 59, op. cit.

⁴⁴ Zákon č. 121/1920 Sb. Ústavní listina Československé republiky, §65

⁴⁵ Zákon č. 150/1948 Sb. Ústava Československé republiky, §75

⁴⁶ Zákon 100/1960 Sb. Ústava Československé socialistické republiky, čl. 64

⁴⁷ Tamtéž, čl. 65

3.1.3. Pravomoci prezidenta republiky

Prezident republiky má především reprezentativní funkci státu navenek a z části je také nositelem moci výkonné. Společně s vládou a státním zastupitelstvím tvoří moc výkonnou.

Pravomoci prezidenta jsou sepsány v článku 62 a 63. Prezident jmenuje a odvolává Předsedu vlády a na jeho návrh další členy vlády a přijímá jejich demisi. Dále odvolává vládu a přijímá její demisi, svolává zasedání Poslanecké sněmovny a má právo následně Poslaneckou sněmovnu rozpouštět. Má právo vrátit Parlamentu přijatý zákon, pokud se nejedná o ústavní zákon. Všechny zákony podepisuje. Pokud se jím do Parlamentu vrácený zákon znovu schválí, je povinen ho podepsat, v opačném případě by jednal v rozporu s Ústavou. V Zákonu o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv č. 309/1999 Sb. se uvádí, že řádně přijatý zákon lze přijmout, i když ho některý z ústavních činitelů odmítne podepsat.

Prezident vyhláší volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu, avšak i tento akt musí být předem schválený premiérem. Má právo účastnit se zasedání jak Poslanecké sněmovny, tak i Senátu a musí mu být uděleno slovo kdykoliv o to požádá.⁴⁸

Jmenuje soudce, soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy, jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu. Má právo odpouštět a zmírňovat tresty uložené soudem, zahazovat odsouzení a udělovat amnestii. Může také nařídit, aby se nezačalo trestní řízení, a v případě, že už bylo zahájeno, aby se v něm dále nepokračovalo.

Jmenuje členy Bankovní rady České národní banky. Je vrchním velitelem ozbrojených sil, jmenuje a povyšuje generály a přijímá vedoucí zastupitelských misí.

Poslední z prezidentových pravomocí zmíněných v ústavě je právo účastnit se schůzí vlády, vyžádat si od vlády a jejích členů zprávy a projednávat s vládou nebo s jejími členy otázky, které patří do jejich působnosti.⁴⁹

Tyto pravomoci nejsou jedinými pravomocemi prezidenta, má i další pravomoci, které nejsou zmíněny v Ústavě a stanoví je zákon. Některá z jeho rozhodnutí vyžadují spolupodpis předsedy vlády a vláda za ně zodpovídá. Je to například udělování amnestie,

---

⁴⁸ Ústava ČR, čl. 64, op. cit.

⁴⁹ Tamtéž, čl. 64

vyhlašování voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu nebo udělování státních vyznamenání.

3.2. Král Španělského království

Král je hlavou státu, znakem jednoty země a kontinuity státu. Znakem kontinuity státu je proto, že jeho postava je spojována s historickou kontinuitou státu, jelikož by měla být vždy nad všemi politickými spory a neshodami. Nezávazně na tom, co se děje v politické sféře a jaká strana je u moci, nástupnictví na trůn je jistota (téměř vždy, vezmeme-li v úvahu období obou republik a Francovy čtyřicetileté diktatury). Je představitelem státu v mezinárodních vztazích, a to zejména se státy, které dříve patřily pod španělskou korunu. Jeho titul je „Král Španělského království“ a zároveň je oprávněn používat další tituly náležející koruně. Jeho osoba je nedotknutelná a nenese žádnou zodpovědnost.

3.2.1. Nástupnictví na trůn

Článek 57 upravuje nástupnictví na trůn. Nárok na španělskou korunu mají potomci Jeho Výsosti Dona Juana Carlose I. Bourbonského. Dodržuje se běžný princip prvorozenectví, kdy starší linie má přednost před mladší a bližší příbuzný má přednost před vzdálenějším. Také má přednost muž před ženou, ale pouze v rámci stejné linie. Pokud jsou ve stejné linii všichni stejného pohlaví, pak má přednost starší před mladším.

Dalším pravidlem je tzv. „*principio de representación*“, neboli princip přednostního nároku pro potomky nástupníka na trůn v případě, že zemře ještě před svou korunovací. Mají přednost i před ostatními potomky stávajícího krále.

Dědic trůnu je nazýván od narození nebo od doby, kdy je jmenován následníkem trůnu Asturským princem. Pokud někdo, kdo má nárok na následnictví trůnu, uzavře sňatek proti zákazu krále nebo Kortesů, tato osoba a zároveň i její potomci, budou vyloučeni z řady následníků na trůn. V případě, že vymřou všichni možní nástupníci na trůn, pak je úkolem Kortesů, zajistit nástupnictví takovým způsobem, aby to co nejvíce vyhovovalo zájmům Španělského království.

Momentální dynastie Bourbonů je u moci již téměř 72 let. Republikáni tvrdí, že je to pozůstatek frankistické čtyřicetileté diktatury, jelikož generál Franco sám určil Juana Carlose Bourbonského za svého nástupníka již roku 1969. Dá se říct, že si Franco po dlouhá léta vychovával svého budoucího nástupníka k obrazu svému a následně i slavnostní slib nově korunovaného krále přísliboval věrnost generálovi, zásadám

národního hnutí a dalším zákonům království⁵⁰. Nicméně se musí brát v úvahu, že Juan Carlos I. Bourbonský následně po smrti vůdce sehrál klíčovou roli při přechodu k demokracii.

3.2.2. Regentství

Regent je dočasný zástupce krále zpravidla v době nezletilosti krále nebo v důsledku nezpůsobilosti krále vykonávat své funkce. Regentství se věnují články 58 - 61. Nejčastěji zastává funkci regenta některý ze členů královské rodiny.

Jedinými dvěma podmínkami je plnoletost a španělské státní občanství regenta. Regentství může vykonávat jednotlivec nebo skupina, zpravidla to bývá otec či matka krále nebo v případě nezpůsobilosti krále zletilý princ (*el Príncipe Heredero*), manželka krále nebo jiná osoba určená Kortesy. Regentství se vykonává ve jménu krále a není možné, aby existoval regent bez toho, aniž by byl zvolený král. Oslovení regenta je stejné jako oslovení prince „Výsosti“ (*Alteza*) a regent má právo používat i další tituly náležející princům.

Pokud je král nezletilý, pak se stává regentem jeho otec či matka. V případě, že by byli již oba rodiče zesnulí, ujímá se regentství jiný příbuzný, starší 18-ti let, který je nejbližší k následnictví trůnu. Pokud neexistuje nikdo, kdo by se podle práva mohl stát regentem, pak jmenují Kortesy tři až pět osob, které se společně ujmou regentství.⁵¹ Regent je povinen složit stejný slib jako král před Kortesy a zároveň skládá slib i svému monarchovi.⁵²

S funkcí regenta je neslučitelná funkce poručníka krále, z čehož vyplývá, že nemohou být vykonávány zároveň stejnou osobou. Poručník je osoba, která se stará o osobní i právní sféru nezletilého krále. Poručníkem se stává ten, koho určil zesnulý král ve své závěti. Jestliže král v závěti nikoho neurčí, stává se poručníkem matka nebo otec nezletilého krále nebo je poručník určen Kortesy. Poručník musí být plnoletý, mít španělskou státní příslušnost, a navíc musí být narozen ve Španělsku.⁵³

---

⁵⁰ „*Juro lealtad a Su Excelencia el Jefe del Estado y fidelidad a los Principios del Movimiento Nacional y demás Leyes Fundamentales del Reino.*“ (WALTER L. Bernecker: *Spaniens Geschichte seit dem Bürgerkrieg*, Munich, 1988., s. 187)

⁵¹ Constitución española. (BOE núm. 311, 29 de diciembre de 1978)., art. 59 (dále jen „Constitución española“)

⁵² Tamtéž, art. 61

⁵³ Tamtéž, art. 60

3.2.3. Pravomoci krále

Funkce krále se dají rozdělit do třech skupin: na reprezentativní, arbitrážní a mediační⁵⁴. Reprezentativní funkce znamená zastupování státu navenek, a to i z toho důvodu, že osoba krále je světově známá oproti jiným politickým osobám, které se ve svých funkcích často mění.

Funkce arbitrážní jsou sepsány v článku 62 a 63⁵⁵. Král schvaluje a zveřejňuje zákony, svolává a rozpouští Kortesy, vyhlašuje volby, svolává referenda, jmenuje členy vlády na návrh předsedy vlády. Navrhuje kandidáta na předsedu vlády, pokud je jeho kandidát schválen Poslaneckou sněmovnou, král jmenuje nově zvoleného předsedu vlády. Přísluší mu i pravomoc odvolat předsedu vlády z funkce.

Král může vydávat dekrety sjednané v Radě Ministrů (*el Consejo de Ministros*), udělovat a propůjčovat tituly a vyznamenání, jmenovat členy vlády. Má právo být informován o státních záležitostech, a za tímto účelem se účastnit zasedání Rady Ministrů, když to uzná za vhodné se souhlasem předsedy vlády. Je vrchním velitelem ozbrojených sil. Má právo udělit individuální milost v souladu se zákonem, ale nemá právo udělit hromadnou milost. O amnestii se v ústavě nic nepíše.

Jmenuje velvyslance a ostatní diplomaty a také diplomati a velvyslanci úřadující ve Španělsku musí být jmenováni před ním. Král musí dát souhlas k přijetí mezinárodní smlouvy, která je v souladu s ústavou. Vyhlašuje válku a mír po předchozím svolení Kortesů. Všechny výše zmíněné akty musí být stvrzeny podpisem Předsedy vlády, Předsedou Poslanecké sněmovny nebo jiným kompetentním ministrem.⁵⁶ Takovéto pravomoci jsou ve španělštině označovány jako „*Actos debidos*“. Mediační funkce není explicitně popsána v Ústavě. Tyto funkce jsou odvozené z toho, jak by měla vypadat hlava státu. Například musí být nestranný, jelikož zastupuje celou společnost, dále mediační funkce zahrnuje novoroční projevy, účast na rozličných ceremoniích nebo přijímání audiencí. Král dostává určitou část ze státního rozpočtu k zajištění své královské rodiny a dvora.

---

⁵⁴ *simbólicas y representativas, arbitrales y moderadoras y mediadoras*, (Constitución Española, art. 56, op. cit. a Las funciones del Rey. *El Mundo* [online]. [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://www.elmundo.es/blogs/elmundo/consejoeditorial/2010/02/18/las-funciones-del-rey.html>)

⁵⁵ V české ústavě jsou pravomoci hlavy státu popsány ve stejných člancích!

⁵⁶ Constitución española, art. 64, op. cit.

4. Komparace funkcí a pravomocí prezidenta ČR a krále Španělského království

V této kapitole se zaměřím na odlišnosti ve výkonu funkce hlavy státu v České republice a ve Španělském království.

Charakteristickým rozdílem je především způsob nabytí a ztráta funkce hlavy státu. V ČR se může stát prezidentem kterýkoliv svéprávný občan, starší čtyřiceti let, kdežto ve Španělsku je možné nástupnictví krále pouze v rámci vládnoucí dynastie a podle ústavou stanovených pravidel. Doba volebního období prezidenta je stanovena na pět let s možností jednoho znovuzvolení, král je ve funkci doživotně nebo do doby, než podá demisi.

V případě nezpůsobilosti nebo nezletilosti krále, zastupuje krále regent. Nejčastěji tuto funkci zastává některý z členů královské rodiny. Regent je ve funkci pouze pokud je král a jedná v jeho jménu. Není možné, aby vykonával tyto funkce v případě, že by nikdo nebyl na trůnu. Za český ekvivalent regenta by se dala považovat funkce náměstka prezidenta, která byla zavedena v Ústavní listině z roku 1920. V dnešní době tato funkce již neexistuje. V případě, že je prezidentský úřad neobsazený, vykonává funkce v omezené míře předseda vlády a předseda Poslanecké sněmovny

4.1. Komparace pravomocí

Prezident i král mají především funkci reprezentativní. Jejich pravomoci jsou velmi omezené a v obou zemích podléhá většina jejich úkonů souhlasu předsedy vlády nebo jinému členu vlády.

Dle mého názoru soudím, že pravomoci prezidenta ČR jsou v mnoha ohledech větší než pravomoci krále Španělského království. Může to být způsobeno tím, že prezident je volen přímo lidem, což je demokratičtější způsob nabytí moci než pouhým nástupnictvím na trůn bez jakékoli možnosti volby. Vzhledem k tomu, že král je ve funkci doživotně, musí být jeho pravomoci omezeny. V opačném případě by mohlo dojít k ohrožení demokracie a znovu nastolení absolutistické monarchie. Oproti tomu prezident může setrvat ve funkci maximálně deset let nepřetržitě a následně je nahrazen dalším kandidátem opět zvoleným z vůle lidu.

V české ústavě je funkce prezidenta zahrnuta do hlavy pojednávající o moci výkonné a je mu přisuzován určitý podíl na jejím výkonu společně s vládou. Oproti tomu

ve španělské ústavě je králi věnovaná samostatná hlava, odděleně od moci výkonné a král ani nemá žádný podíl na moci výkonné.

4.1.1. Jmenování předsedy vlády

Prezident ČR má pravomoc jmenovat předsedu vlády na základě vlastního rozhodnutí. Španělský král pouze navrhuje předsedu vlády na návrh předsedy Poslanecké sněmovny, před kterou musí navržený kandidát předložit svůj program a v případě jeho schválení nadpoloviční většinou poslanců, je následně jmenován králem do funkce předsedy vlády. Pokud ho neschválí absolutní většina poslanců, čeká se 48 hodin na další hlasování, ve kterém už stačí dosáhnout pouze nadpoloviční většiny. V případě, že se nový předseda vlády neodsouhlasí do dvou měsíců, král rozpustí jak Poslaneckou sněmovnu, tak Senát a vyhlásí nové volby⁵⁷.

4.1.2. Vyhlášení války

V případě české ústavy, se touto problematikou zabývá Ústavní zákon o bezpečnosti ČR. č. 110/1998. V ČR může vyhlásit stav ohrožení státu nebo válečný stav Parlament na návrh vlády, a to za předpokladu schválení nadpoloviční většinou všech poslanců a nadpoloviční většinou všech senátorů. Prezident v tomto procesu nikterak neinteraguje. Podle článku 63 španělské ústavy má král pravomoc vyhlášovat válku a uzavírat mír. Tato pravomoc je samozřejmě opět podmíněna předchozím odsouhlasením Kortesy.

4.1.3. Jmenování soudců Ústavního soudu

Rozdílná pozice hlav států je i v případě jmenování soudců Ústavního soudu. Jak uvádí Klokočka, výběr soudců Ústavního soudu je plně na prezidentu, který není povinen se o výběru kandidátů radit s předsedou vlády ani jejím zástupcem jako je to v případě jmenování běžných soudců. Prezident ke jmenování jím zvolených kandidátů potřebuje pouze souhlas Senátu⁵⁸. Dokonce nejsou ani přesně daná kritéria nebo časová omezení, podle kterých by se měl řídit při svém výběru. Bere se však za zřejmé, že je třeba uskutečnit výběr v co nejkratším časovém intervalu, aby Ústavní soud mohl fungovat bez zbytečných obtíží způsobených nedostatečným počtem soudců.

Oproti tomu král soudce Ústavního soudu pouze jmenuje. Z celkového počtu dvanácti soudců volených na devět let, čtyři zvolí Poslanecká sněmovna odsouhlasením

---

⁵⁷ Constitución española, art. 98–99, op. cit.

⁵⁸ Ústava ČR čl. 84, op. cit.

3/5 všech poslanců, čtyři volí za stejných podmínek Senát, dva vláda a dva volí Generální soudní rada⁵⁹. Král se na průběhu voleb soudců nemůže nikterak podílet, jedinou funkcí, kterou v tomto procesu zastává, je finální jmenování zvolených kandidátů. Pokud by s výběrem nesouhlasil a odmítl by proto z osobních důvodů a přesvědčení jmenování odepřít, jednal by v rozporu s ústavou.

4.1.4. Udělování milosti

Jak prezident ČR, tak i španělský král mají právo udělit milost. V české ústavě je to více specifikováno než ve španělské ústavě. V článku 62 a 63 se uvádí, že prezident může odpouštět a zmírňovat tresty uložené soudem (agraciace), dále může zastavit trestní řízení, aby se v něm dále nepokračovalo anebo v případě, že ještě nezačalo, aby se ani nezahajovalo (abolice). Poslední možností je prominutí trestu a vymazání činu z trestního rejstříku (rehabilitace). V případě krále je pouze uvedena jeho pravomoc udělit individuální milost bez nutnosti kontrasignace. Nemůže však oproti prezidentovi udělovat amnestii. Udělení amnestie prezidentem je podmíněno kontrasignací předsedy vlády nebo jím pověřeným zástupcem.

4.2. Reprezentativní funkce

Na druhé straně si myslím, že díky tomu, že král zastává svou funkci doživotně, má mnohem významnější reprezentativní postavení jak uvnitř státu, tak v mezinárodních vztazích, jelikož je to osoba celosvětově známá. Může také navázat mnohem pevnější vazby s jinými zástupci států než prezident, který se každých pět let mění a proces začíná stále od znova. Jak již bylo zmíněno dříve, král také představuje symbol a kontinuitu státu. Soudím tak i ze své osobní zkušenosti, kterou blíže popisuji v poznámce pod čarou⁶⁰.

---

⁵⁹ Ústava ČR čl. 159, op. cit.

⁶⁰ Má matka s bratrem zažili setkání s králem Filipem VI. Španělským a jeho ženou Letizií v Santiagu de Compostela, když přijeli uctít památku zesnulých obětí havárie vlaku mířícího ze Santiaga do Madridu. Již o osm hodin dříve, než měl přicházet král do katedrály na obřad, shromažďovaly se na náměstí stovky lidí očekávající krále a do chvíle, než konečně přišel se náměstí naprosto zaplnilo, že se nebylo možné téměř hnout. Všichni hromadně vykřikovali „*Viva el Rey! Viva España!*“ a král si s lidmi stojícími podél cesty trásl rukou a zdravil se s nimi. Jeho návštěva, atmosféra panující v celém městě byla slavností z pouhé přítomnosti krále. Byl to nezapomenutelný zážitek i pro cizince, kteří nemají o královské rodině žádné znalosti.

5. Administrativně-právní španělština

V této kapitole se zaměřím na stručnou charakteristiku administrativně-právního jazyka. Jako primární zdroj informací používám knihu „Překlad v právní praxi“ od Michala Tomáška a knihu „*El español jurídico*“ od Varóa a spol.

5.1. Právní jazyk obecně

Právní styl se řadí do odborných funkčních stylů. Ve španělštině tvoří právní jazyk (*español jurídico*) jedno z nejdůležitějších odvětví takzvaných „španělských akademických a profesních jazyků“ (*Español profesional y académico*)⁶¹.

Právní jazyk by měl splňovat určitá kritéria. Měl by být významově přesný, jednoznačný, stručný, ustálený a neexpresivní.⁶² Významová přesnost zahrnuje explicitnost jak výrazovou, tak i obsahovou. K jejímu dosažení slouží například používání definic. Ustálenost znamená, že se v právních textech nepoužívají slova synonymní, ale vždy stejné termíny. Každý termín by měl mít jen jeden význam (jednoznačnost), aby se zamezila dvojznačnost sdělení. V právním jazyku se také nepoužívají slova expresivně zbarvená (neexpresivnost).

Právní jazyk, a tedy i slovní zásoba právního jazyka, je součástí spisovného jazyka. Jediný slovní druh, který se v právním textu nevyskytuje jsou citoslovce. Právní jazyk je také velmi striktní na používání právních termínů, slovních spojení a jazykových šablon⁶³. Není možné je zaměňovat za synonymní výrazy, jako se tomu děje v běžné mluvě.

- Právní termíny mohou být jednoslovné i víceslovné – např.: „*ley*“, „*jefe de Estado*“. Každý právní termín lze přesně definovat.
- Slovní spojení leží na rozhraní mezi právními termíny a jazykovými šablonami. Jedná se o ustálené slovní spojení povětšinou podstatného jména a slovesa – např.: „*promulgar las leyes*“, „*expedir los decretos*“, „*conceder la gracia*“. Na rozdíl od právních termínů, není možné slovní spojení definovat.⁶⁴

---

⁶¹ VARÓ, Enrique Alcaraz, Brian HUGHES, and Adelina Gómez GONZÁLES-JOVER. *El Español Jurídico*. Barcelona: Ariel, 2014, s. 15. (dále jen „El Español Jurídico“)

⁶² TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 1998, s. 25, (dále jen „Tomášek“)

⁶³ Tamtéž, s. 43

⁶⁴ Tamtéž, s. 51

- Jazykové šablony, jsou víceslovné, polovětné nebo dokonce větné konstrukce, které slouží k dokreslení právních projevů co do jejich stylu⁶⁵ – např.: „*Mando a todos los españoles, particulares y autoridades, que guarden y hagan guardar esta constitución como norma fundamental del Estado.*“⁶⁶ (polovětná konstrukce)

Právní jazyk plní funkci deskriptivní a funkci preskriptivní. Deskriptivní funkce jazyka má za úkol objektivně popisovat skutečnost. Preskriptivní funkce naopak spočívá v tom, že nepopisuje právní skutečnost takovou, jaká ve skutečnosti je, ale předepisuje, jaká má skutečnost být⁶⁷.

- Deskriptivní funkce: „*Si el Rey se inhabilitare para el ejercicio de su autoridad y la imposibilidad fuere reconocida por las Cortes Generales, ...*“⁶⁸
Pokud je král zbaven způsobilosti vykonávat funkce hlavy státu a tato skutečnost je uznána Kortesy, ...
- Preskriptivní funkce: „*Si no hubiere ninguna persona a quien corresponda la Regencia, ésta será nombrada por las Cortes Generales, y se compondrá de una, tres o cinco personas.*“⁶⁹

V případě, že neexistuje nikdo, komu by příslušela funkce regenta, jmenují Kortesy jednu, tři nebo pět osob, které ji budou vykonávat.

---

⁶⁵ Tomášek, s. 52, op. cit.

⁶⁶ Constitución española, Disposición final, op. cit.

⁶⁷ Tomášek, s. 33, op. cit.

⁶⁸ Constitución española, art. 59, op. cit.

⁶⁹ Tamtéž, art. 59

5.2. Dělení administrativně-právní španělštiny

Právní španělština je někdy nazývána i administrativně-právní španělštinou⁷⁰, a to z důvodu, že neexistuje žádná přesně stanovená hranice mezi tím, co patří do administrativní španělštiny a co do právní španělštiny. Jak používané lexikum, tak i gramatické jevy jsou v obou případech velmi podobné.

Administrativně-právní španělština se člení na čtyři podoblasti:

- Legislativní (jazyk zákonů) - Od něj se odvozují všechny ostatní typy administrativně-právní španělštiny. Je to z toho důvodu, že právě zákony, dekrety, ústava a nařízení vlády stanovují pravidla pro fungování celého státu a zahrnují tudíž všechny dále zmíněné oblasti.
- Soudní – rozsudky soudu, předvolání, soudní přezkumy...
- Administrativní – charakteristická pro správní orgány, patří sem rozhodnutí na úrovni správních orgánů – písemné žádosti, úřední spisy
- Notářská – závěti, plné moci, kupní smlouvy

Dále se budu zabývat výhradně jazykem legislativním, jelikož je typický pro ústavní text.

Jedna ze základních charakteristik legislativních textů je potlačení skutečného autora právního sdělení ve prospěch právní instituce, která zákon vydává. Příslušná instituce vystupuje jako „mluvčí“. Potlačení skutečných autorů se děje i za účelem dosažení co největší objektivnosti textu. Děje se tak například pomocí používání sloves ve třetí osobě jednotného čísla s nevyjádřeným podmínkem. Používání sloves ve tvarech třetí osoby je jedna ze společných charakteristik české a španělské ústavy.

Mezi další charakteristiky legislativních textů patří například časté používání subjuntivů z důvodu velkého množství vět podřadných, používání jednoduchého budoucího času pro vyjádření kategorického rozkazu nebo častý výskyt infinitivů.

---

⁷⁰ MIGUEL, Elena de. El texto jurídico-administrativo: análisis de una orden ministerial. *Círculo de lingüística aplicada a la comunicación*, 2000, 4. [online]. [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: <http://pendientedemigracion.ucm.es/info/circulo/no4/demiguel.htm>

6. Jazykové prostředky španělské ústavy

V této kapitole se zaměřím na specifické rysy jazyka používaného ve španělské ústavě. Česká ústava bude sloužit pro dohledání ekvivalentů a pro srovnání. Nejprve zmíním typickou strukturu vět v ústavním textu a následně rozeberu jednotlivé slovesné tvary, které se nacházejí s velkou frekvencí v průběhu celého textu.

Mezi základní charakteristiky textu ústavy je nutné zmínit používání dlouhých vět – není výjimkou, že celý odstavec je tvořen pouze jednou větou⁷¹. Jako příklad ze španělské ústavy nám může sloužit 1. odstavec článku 59, pojednávající o regentství v případě nezletilosti krále:

- *„Cuando el Rey fuere menor de edad, el padre o la madre del Rey y, en su defecto, el pariente mayor de edad más próximo a **suceder** en la Corona, según el orden establecido en la Constitución, **entrará a ejercer** inmediatamente la Regencia y la **ejercerá** durante el tiempo de la minoría de edad del Rey.“*

Pokud by byl král nezletilý, jeho funkce budou vykonávány regentem.

Regentem se po dobu jeho nezletilosti stává jeho otec, či matka. V případě, že již nejsou živí, se funkce ujme jiný králův zletilý příbuzný, který se nachází nejblíže k nástupnictví na trůn podle ústavy.

Na tomto příkladu je možné demonstrovat další dvě charakteristiky španělského ústavního textu – používání budoucího času (*entrará a ejercer, ejercerá*) a užívání infinitivů (*suceder*). K oběma se podrobněji vyjádřím později.

---

⁷¹ Toto tvrzení platí i pro českou ústavu, kde například hned preambule je tvořena pouze jednou větou.

6.1. Subjunktiv v ústavě

Používání subjunktivu přítomného a subjunktivu imperfekta se vyskytuje s velkou frekvencí napříč celým textem ústavy. Zřídka se také vyskytuje subjunktiv předminulého času, jednoduchý subjunktiv budoucího času a složený subjunktiv budoucího času.

Složený i jednoduchý subjunktiv budoucího času se již z běžného jazyka zcela vytratil a dá se považovat za archaický⁷². V dnešní době se vyskytuje pouze v právních textech. Jednoduchý subjunktiv budoucího času se vyskytuje také v příslovích (*A dónde fueres, haz lo que vieres.*).

- „*Si no **hubiere** ninguna persona a quien corresponda la Regencia, ésta será nombrada por las Cortes Generales, y se compondrá de una, tres o cinco personas.*“⁷³

Subjunktivy jsou v ústavě používány z mnoha důvodů. Jedním z nich je velké množství vedlejších vět, ve kterých se použití subjunktivu vyžaduje.

- „*Consolidar un Estado de Derecho que **asegure** el imperio de la ley...*“⁷⁴
Upevnit právní stát, který **zajistí** přednostní postavení zákona...

V případě užití subjunktivu předminulého času, používají se tvary zakončené na – se i na - ra.

- „*Será tutor del Rey menor la persona que en su testamento **hubiese nombrado** el Rey difunto, siempre que sea mayor de edad y español de nacimiento; si no lo **hubiese nombrado**, ...*“⁷⁵

Poručníkem se stane zletilá osoba se španělským občanstvím, kterou zemřelý král určil ve své závěti. Pokud nikoho neurčil, ...

- „*Si el organismo no **hubiera ejercido** el derecho...*“⁷⁶
V případě, že by instituce nevykonávala právo...

---

⁷² Na svém zahraničním studijním pobytu ve Valladolidu jsem se dokonce setkala i se španělskými studenty, kteří se s tvarem složeného subjunktivu budoucího času setkali poprvé až při rozboru ústavního textu na vysoké škole.

⁷³ Constitución española, art. 59, op. cit. (překlad již na s. 34)

⁷⁴ Tamtéž, preámbulo

⁷⁵ Constitución española, art. 60, op. cit.

⁷⁶ Tamtéž, Disposiciones transitorias, Segunda

6.2. Budoucí čas v ústavě

Ve španělské ústavě se velmi často vyskytují slovesa ve tvaru jednoduchého budoucího času. Nevyjadřuje však budoucnost, nýbrž imperativ. V české ústavě se naproti tomu slovesa v budoucím čase téměř nevyskytují. K vyjádření stejného sdělení čeština ve většině případech používá slovesa v přítomném čase.

- *Las sentencias se **pronunciarán** siempre en audiencia pública*⁷⁷.
Rozsudek se **vyhlašuje** vždy veřejně⁷⁸.
- *La ley **establecerá**...*
Zákon **stanoví**...
- *Los extranjeros **gozarán** en España de las libertades públicas....*⁷⁹
Cizinci **požívají** v České a Slovenské Federativní republice lidských práv a svobod...⁸⁰

Velmi časté v obou případech je používání modálních sloves – španělština ve tvaru budoucího a čeština ve tvaru přítomného času. Ze španělských sloves se nejvíce v ústavě vyskytuje modální sloveso „*poder*“ (= smět).

- *Ningún español de origen **podrá** ser privado de su nacionalidad.*⁸¹
Žádný španělský občan **nesmí** být zbaven své státní příslušnosti.
- *Nadie **podrá** ser obligado...*
Nikdo **nesmí** být nucen....

Ve většině případů se jedná o tzv. „*futuro de obligación*“ (obligativní budoucnost), který nařizuje, přikazuje a zastává tedy funkci preskriptivní:

- *„La aprobación, modificación o derogación de las leyes orgánicas **exigirá** la mayoría absoluta del Congreso, ...“*⁸²

Schválení, úpravy nebo zrušení základních zákonů **vyžaduje** souhlas nadpoloviční většiny všech poslanců, ...

---

⁷⁷ Constitución española, art. 120, op. cit.

⁷⁸ Ústava ČR, čl. 96, op. cit.

⁷⁹ Constitución española, art. 13, op. cit.

⁸⁰ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod, čl. 42, odst. 2

⁸¹ Constitución española, art. 11, op. cit.

⁸² Tamtéž, art. 81, op. cit.

6.3. Infinitivy v ústavě

Slovesa ve tvaru infinitivu se nejfrekventovaněji vyskytují ve španělské preambuli. Ta je psána až na první a poslední větu pouze v infinitivech. Text preambule díky tomu působí velmi stručně a jasně.

- „*Establecer una sociedad democrática avanzada, y colaborar en el fortalecimiento de unas relaciones pacíficas y de eficaz cooperación entre todos los pueblos de la Tierra.*”

Ukotvit demokratickou, pokročilou společnost a **spolupracovat** na upevnění přátelských vztahů a na účinné spolupráci všech národů na Zemi.

Infinitivů se dále používá, pokud určitý odstavec článku něco vyjmenovává. V tom případě je v první části odstavce vyčíslované sloveso a potom následuje dvojtečka, za kterou jsou již všechny použité slovesa v infinitivu.

- „*Se reconocen y protegen los derechos: A expresar y difundir libremente los pensamientos, ... a comunicar o recibir libremente información veraz...*”⁸³

Uznává se a ochraňuje právo: svobodně **vyjadřovat** a **šířit** myšlenky, ... svobodně **sdělovat** nebo **přijímat** pravdivé informace...

---

⁸³ Constitución española, art. 20, op. cit.

6.4. Specifické znaky preambule

Naprosto odlišným způsobem od zbytku celého textu ústavy je napsána preambule. Preambule shrnuje historický vývoj země, udává důvody, které vedly k vytvoření dané ústavy a určuje základní cíle, kterých chce země prostřednictvím ústavy dosáhnout. Ačkoliv není povinnou složkou ústavy, je obvyklé jí do ústavy zahrnovat. Preambule může uvádět i jiné zákony než pouze ústavu. Poskytuje autorům možnost sdělit čtenářům hodnoty, které vedly k vytvoření daného zákona.

První věta španělské preambule je psaná ve třetí osobě, ve jménu španělského národa. Zbytek preambule (až na poslední větu) je psán v heslech. Vyjmenovává postupně cíle, kterých chce španělský národ prostřednictvím ústavy dosáhnout. I když se zdá být psaná ve větách, jsou to spíše hesla, jakožto v nich chybí podmět i přísudek. V této preambuli není explicitně popsán předchozí historický vývoj země.

Česká preambule je psaná v první osobě množného čísla, jménem občanů České republiky. Už jen tento fakt se vymyká pravidlu, že texty zákonů jsou psané ve třetí osobě. Preambule je v tomto případě tvořena pouze jednou větou složenou. Vyjadřuje odhodlání občanů společně tvořit demokratický stát, ve kterém jsou si všichni rovni. Slovní zásoba používaná v české preambuli je velmi květnatá a působí majestátním dojmem.

Např.:“ ... v duchu nedotknutelných hodnot lidské důstojnosti a svobody, ... jako součást rodiny evropských a světových demokracií, ...“

7. Terminologie v ústavě

Jak již bylo několikrát řečeno, ústava je nejdůležitějším a nejvýše postaveným zákonem v zemi. Měla by být tudíž i mezi lidmi nejznámějším ze zákonů a nejlépe srozumitelným, jelikož se vztahuje na všechny obyvatele daného státu. Tomuto faktu by se měla podřídit i použitá terminologie, která by pokud možno měla být co nejvíce srozumitelná širokému spektru příjemců.

Na rozdíl od jiných zákonů, které se specializují pouze na vymezení pravidel pro určitou problematiku, ústava pojednává o obecných záležitostech týkajících se chodu státu od práv a povinností občanů až po organizaci vrcholných orgánů. V České republice je dokonce i částečný rozbor ústavy zahrnut do učebních osnov občanské výchovy na středních školách. Předpokládá se tedy, že ústava je obecně známá.

7.1. Překladatelské postupy

Jak uvádí Tomášek⁸⁴, problémem překladu právních jazyků je různost právních systémů, jelikož v každém státě existuje odlišný právní systém a srovnávání jednotlivých systémů je tím pádem velmi obtížné. Překladatel by tudíž měl znát právní systémy a právní řád jak jazyka výchozího, tak jazyka cílového, aby byl i po překladu zanechán obsah sdělení neporušený.

Mezi používané překladatelské postupy patří transpozice, modulace, kalkování, doslovný překlad, substituce a výpůjčky⁸⁵. Blíže se zaměřím pouze na transpozici a kalkování, protože tyto dva překladatelské postupy použiji při překládání termínů v podkapitole 7.2.

7.1.1. Transpozice

Transpozice spočívá v co největším zachování stránky významové na úkor změn stránky výrazové. Tyto změny mohou být buďto slovnědruhové nebo větňčlenské.

Transpozice se dá dále dělit na transpozici zředňující a zhušťující. U transpozice zředňující dochází k navýšení počtu slov v cílovém jazyku oproti jazyku výchozímu a v případě transpozice zhušťující je tomu přesně naopak – v cílovém jazyce dochází ke

---

⁸⁴ Tomášek, s. 95, op. cit.

⁸⁵ Existují i další překladatelské postupy než těchto šest výše zmíněných. Také používaná terminologie se může lišit. Vybrala jsem tyto příklady, jelikož byly probírány v rámci předmětu „Překladatelská propedeutika“.

snížení počtu slov oproti výchozímu jazyku. Transpozice zředňující i zhušťující se vztahuje jak k transpozici slovnědruhové, tak i v k transpozici větněčlenské.

7.1.2. Kalkování

„Překladatelský postup kalkování spočívá v přeneseném překladu vnitřní struktury právního projevu z výchozího jazyka do cílového jazyka. Používá se zejména pro právní termíny.“⁸⁶ Pomocí kalkování se dostávají do cílového jazyka nová slova. Kalkování se používá u slov, které v cílovém jazyku doposud neexistují. Při vytváření nových slov tímto způsobem se oproti transpozici zachovávají mluvnické kategorie slova výchozího jazyka.

7.2. Rozbor konkrétních termínů

Dále se věnuji odborné terminologii zaměřené na královskou rodinu, na krále a jeho pravomoci, na veřejné činitele v ústavě, na názvy institucí a na pojmenování jednotlivých částí ústavy. Pro překlad jednotlivých termínů používám výkladový slovník „*Diccionario SALAMANCA de la lengua española*“, „Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník“ a Český národní korpus „www.kontext.korpus.cz“.

V případě, že se u termínů jednoznačně shodují všechny tři používané prameny v překladu, termín je uveden v glosáři bez jakéhokoliv dalšího rozboru a není doprovázen ani příklady jeho užití. Termíny, u kterých se český ekvivalent v jednotlivých zdrojích liší, rozebírám jednotlivě v této podkapitole. Při hledání nejvhodnějšího ekvivalentu vycházím z definice slova ve výkladovém slovníku nebo ze správného užití termínu v souladu s ústavou.

Actos debidos – pravomoci podmíněné kontrasignací

V žádném z používaných slovníků se tento termín nevyskytuje. Samotný termín „*acto*“ se překládá nejčastěji jako „čin“, „akt“, „spis“ nebo „nařízení“.

Rozhodla jsem se termín přeložit pomocí transpozice slovnědruhové, zředňující jako „pravomoci podmíněné kontrasignací“, za účelem co nejvíce zachovat význam termínu. „*Actos debidos*“ označují pravomoci krále, které jsou podmíněny kontrasignací předsedy vlády nebo jiného pověřeného ministra.

---

⁸⁶ Tomášek, s. 121, op. cit.

Corona de España⁸⁷ – španělská koruna

Termín „*Corona*“ je ve výkladovém slovníku definován z právního hlediska jako stát, jehož forma vlády je monarchie. Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník termín „*Corona*“ neobsahuje. Český národní korpus termín „*Corona*“ překládá jako „koruna“. Celý termín „*Corona de España*“ už však neobsahuje.

„*Corona de España*“ má dva základní významy:

- Španělská koruna, na kterou mají nárok potomci Jeho Výsosti Juana Carlose I. Bourbonského
- Španělské království – označení formy státu – překlad podle výkladového slovníku

Termín „*Corona de España*“ je ve španělské ústavě použit v článku 57, kde nese význam španělské koruny.

Las Cortes Generales⁸⁸ – Kortesy

Výkladový slovník definuje termín „*Las Cortes Generales*“ jako španělské legislativní komory složené z Poslanecké sněmovny a Senátu. Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník překládá „*Las Cortes Generales*“ jako kortesy, nebo parlament. V českém národním korpusu jsem nenašla žádný vhodný překlad.

Jako nejvhodnější překlad pro výraz „*las Cortes Generales*“ považuji kalk „Kortesy“. Je možné však používat i termín „parlament“. Ve španělštině se slovo „*parlamento*“ spíše používá pro jednotlivé provinční parlamenty, nebo v případě, že se hovoří o parlamentech v jiných státech. Pro parlament Španělského království je zvykem používat výraz „*Las Cortes Generales*“.

Decreto⁸⁹ – nařízení

Ve výkladovém slovníku je termín „*decreto*“ definován jako: Nařízení vlády mající sílu zákona, které nebylo prodiskutováno v Kortesech. Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník překládá termín „*decreto*“ do češtiny několika způsoby. Na prvním místě ho překládá jako „nařízení“, „dekret“ nebo „listina“. Dalšími možnostmi překladu

---

⁸⁷ Constitución española, art. 57, op. cit

⁸⁸ Tamtéž, art. 54

⁸⁹ Tamtéž, art. 62

je: „ustanovení“, „rozhodnutí“, nebo „výnos“. V českém národním korpusu je nejfrekventovaněji používán výraz „nařízení“ a „dekret“.

Rozhodla jsem se termín „*decreto*“ přeložit jako „nařízení“, jelikož se tento termín vyskytuje ve článku 62, ve kterém se vyjmenovávají pravomoci krále, ve spojení: „*Expedir los decretos acordados en el Consejo de Ministros*“⁹⁰ (Vydávat nařízení, na kterých se usnesla Rada ministrů).

Gracia, indulto⁹¹ – milost

Výkladový slovník definuje termín „*gracia*“ z právního hlediska jako prominutí trestu nějakou autoritou a uvádí jako synonymum termín „*indulto*“. Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník překládá termín „*gracia*“ jako „milost“, „přízeň“ a termín „*indulto*“ jako „prominutí trestu“, „omilostnění“. Český národní korpus překládá termín „*gracia*“ jako „milost“ a termín „*indulto*“ jako „omilostnění“, „prominutí trestu“, „milost“, „amnestie“ a dokonce i jako „omluva“.

V ústavě se termín „*gracia*“ vyskytuje v článku 62 ve spojení „*derecho de gracia*“, neboli „právo udělit milost“. Ve stejném článku se objevuje i termín „*indulto*“, označující „milost odpouštějící výkon trestu“.

Termín „*gracia*“ se dále vyskytuje ve slovních spojení jako je například „*acto de gracia*“, neboli „omilostnění“ (překládáno transpozicí slovnědruhovou, zhušťující), „*conceder la gracia*“, neboli „omilostnit“ (taktéž transpozice slovnědruhová, zhušťující), nebo „*gracia real*“ znamenající „královská milost“.

Oba dva termíny se dají do češtiny přeložit jako „milost“. Jejich významová stránka se však v určitém ohledu liší a záleží na konkrétní situaci, při rozhodování, jaký termín použít, jelikož se nemůžou libovolně zaměňovat.

Inmudidad⁹² x inviolabilidad⁹³ – nedotknutelnost

Výkladový slovník definuje termín „*inmudidad*“ z právního hlediska jako: výsadní právo některých osob, míst nebo předmětů nepodléhat právu běžných zákonů a být jimi ochraňován. Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník překládá termín

---

⁹⁰ Constitución española, art. 62, op. cit.

⁹¹ Tamtéž, art. 62

⁹² Tamtéž, art. 71

⁹³ Tamtéž, art. 56

jako „imunita“, „nedotknutelnost“. Český národní korpus uvádí jako překlady opět „imunita“, „nedotknutelnost“, „odolnost“.

Termín „*inviolabilidad*“ není ve výkladovém slovníku zmíněn. Španělsko-český právníký a ekonomický slovník překládá termín opět jako „nedotknutelnost“ nebo jako „neporušitelnost. Český národní korpus uvádí za možné překlady „nedotknutelnost“ a „neporušitelnost“.

Do češtiny se dají tedy oba dva termíny přeložit jako „nedotknutelnost“. Jejich významy ve španělštině se však určitou měrou odlišují.

Termín „*inviolabilidad*“ znamená nedotknutelnost ve výkonu funkce. Vztahuje se k poslancům, senátorům a hlavě státu. Rozsah tohoto přednostního práva je však odlišný v případě poslanců a senátorů a v případě krále. Poslanci a senátoři nejsou zodpovědní za své činy způsobené v rozsahu výkonu funkce. Nedotknutelnost se nevztahuje na případy, že by byl trestný čin spáchán mimo výkon funkce. Nedotknutelnost platí doživotně, takže nejde stíhat poslance ani senátora zpětně po skončení mandátu za činy způsobené během jejich mandátu. U krále je nedotknutelnost absolutní. Král tedy nezodpovídá ani za trestné činy vykonané mimo výkon funkce hlavy státu.

Termín „*inmunidad*“ je přímým ekvivalentem pro český výraz nedotknutelnost poslanců a senátorů. Znamená, že poslanec ani senátor nemůže být stíhán bez souhlasu komory, jejímž je členem, může být zadržen pouze při činu nebo bezprostředně po něm a pokud komora nedá souhlas do 24 hodin od zadržení, musí být propuštěn z vazby a o jeho stíhání či propuštění bude definitivně rozhodnuto při dalším jednání komory.

7.2.1. Části ústavy

Ráda bych zde objasnila, z jakého důvodu se věnuji v poslední části glosáře také překladu jednotlivých částí ústavy.

Španělská ústava je uspořádána rozdílně oproti české ústavě. Španělská ústava je členěna do deseti hlav. První, třetí a osmá hlava jsou ještě členěny do kapitol, druhá kapitola hlavy první se dělí dokonce i do dvou oddílů. Hlavy, kapitoly a oddíly jsou pak rozděleny do článků a ty do odstavců. U každého článku je ještě po straně napsán heslovitě obsah daného článku. První hlavu předchází preambule a základní ustanovení, za desátou hlavou následují doplňující, přechodná, zrušená a konečná ustanovení. Za preambulí je také umístěn obsah ústavy.

Česká ústava je rozdělená do osmi hlav. První hlava je nazvána „Základní ustanovení“, které ve španělské ústavě stojí mimo hlavy. Stejně tak přechodná a závěrečná ustanovení jsou součástí poslední hlavy, ve španělské ústavě tvoří samostatnou část. Hlavy nejsou explicitně děleny na kapitoly či oddíly, ačkoliv by se tak dalo soudit podle jednotlivých nadpisů. Například v hlavě třetí by se za kapitolu dal považovat nadpis „Moc výkonná“ a za oddíl podnadpis „Prezident republiky“. Rovněž oproti španělské ústavě chybí heslovitý obsah každého odstavce, či obsah ústavy na začátku.

7.3. Glosář

Tento glosář je zaměřen na odborné pojmy vyskytující se ve španělské a je rozdělen do pěti částí. První dvě části glosáře se věnují pojmům spojeným s královskou rodinou, postavou krále a jeho pravomocemi. Třetí část se věnuje veřejným činitelům, o kterých je pojednáváno v ústavě. Čtvrtá část shrnuje názvy státních institucí, zmíněných ve španělské ústavě. Poslední část je zaměřena na pojmenování částí ústavy.

První a čtvrtá část glosáře je ještě členěna na oddíly. Oddíly první části jsou: královská rodina, tituly a oslovení, nástupnictví na trůn a regentství. Oddíly čtvrté části jsou: Kortesy a soudy.

1. LA FAMILIA REAL

KRÁLOVSKÁ RODINA

Casa (f) Real	Královská rodina
Corona (f) de España	Španělská koruna
MIEMBROS DE LA FAMILIA REAL	ČLENOVÉ KRÁLOVSKÉ RODINY
Infante (m)	Královský nekorunní potomek
Princesa (f)	Princezna
Príncipe (m)	Princ
Reina (f)	Královna
Rey (m)	Král
Primogenitura (f) <i>La sucesión en el trono seguirá el orden regular de primogenitura...</i> ⁹⁴	Prvorozenectví, právo prvorozeného <i>Následnictví na trůn se bude řídit přednostním právem prvorozeného.</i>
TÍTULOS Y NOMBRAMIENTOS	TITULY A OSLOVENÍ
Alteza (f) <i>Su Alteza</i>	Výsost <i>Oslovení korunního prince nebo regenta Vaše Výsosti</i>
Jefe (m) de Estado <i>El Rey es el jefe de Estado, símbolo de su unidad....</i> ⁹⁵	Hlava státu <i>Král je hlavou státu, symbolem jednoty...</i>
Majestad (f)	Veličenstvo
Príncipe (m) de Asturias	Princ Asturský, titul korunního prince
Rey (m) de España	Král španělský
SUCESIÓN AL TRONO Y REGENCIA	NÁSTUPNICTVÍ NA TRŮN A REGENTSTVÍ
Coronación (f)	Korunovace
Herederó (m) <i>Herederó legítimó Príncipe herederó</i>	Dědic právoplatný dědic korunní princ

⁹⁴ Constitución española, art. 57, op. cit

⁹⁵ Tamtéž, art. 56

<i>Heredero en línea recta</i>	dědic v přímé linii
Regente (<i>m/f</i>)	Regent
Sucesor (<i>m</i>)	Nástupník
Tutor (<i>m</i>)	Poručník

2. COMPETENCIAS DEL JEFE DE ESTADO – PRAVOMOCI HLAVY STÁTU

Actos (<i>m</i>) debidos	Pravomoci podmíněné kontrasignací
Amnistía (<i>f</i>)	Amnestie
Conceder honores y distinciones	Udělovat vyznamenání a pocty
Convocar las Cortes Generales	Svolávat Kortesy
Derecho (<i>m</i>) de gracia <i>ejercer el derecho de gracia</i>	Milost <i>udělit milost</i>
Destitución (<i>f</i>)	Sesazení z funkce
Disolver las Cortes Generales	Rozpouštět Kortesy
Expedir decretos (<i>m</i>)	Vydávat nařízení
Formar parte de las sesiones	Účastnit se schůzí
Función (<i>f</i>)	Funkce
~ arbitraria	Arbitrážní, rozhodčí funkce
~ simbólica y representativa	Reprezentativní funkce
~ mediadora	Role zprostředkovatele
Hacer voto (<i>m</i>)	Složit slib
Impunidad (<i>f</i>)	beztrestnost
Indulto (<i>m</i>)	Prominutí trestu
~ general	Hromadné udělení milosti, není to samé jako amnestie! Amnestie odpouští buď z části, nebo úplně trest a zároveň dochází k „zapomenutí“ trestního činu. „ <i>Indulto</i> “ pouze odpouští trest, trestní čin se ale z trestního rejstříku jedince nesmaže.
~ individual	Prominutí trestu jednotlivci
~ parcial	Částečné prominutí trestu
~ total	Úplné prominutí trestu

Inmunidad (<i>f</i>)	Imunita, nedotknutelnost
Iviolabilidad (<i>f</i>)	nedotknutelnost
Mando (<i>m</i>) supremo de las Fuerzas Armadas	Velitel ozbrojených sil
Nombrar	Jmenovat
Prerrogativa (<i>f</i>)	Přednostní právo
Promulgar leyes	Vyhlašovat zákony
Proponer candidatos (<i>m</i>)	Navrhovat kandidáty
Representar al Estado	Zastupovat stát navenek
Sancionar leyes <i>El Rey sanciona y promulga las leyes</i>	Podepisovat zákony <i>Král podepisuje a vyhlašuje zákony</i>

3. FUNCIONARIOS PÚBLICOS

VEŘEJNÍ ČINITELÉ

Diputado (<i>m</i>) <i>Diputación Permanente</i>	Poslanec = výběr minimálně dvaceti jedna představitelů v každé komoře, kteří se scházejí i v době mimo řádných zasedání a svolávají podle potřeby zasedání mimořádná. V případě rozpuštění komory, plní dočasně jejich funkce
Funcionario (<i>m</i>) público	Úřední osoba, veřejný činitel,
Juez (<i>m</i>)	Soudce
Ministro (<i>m</i>) <i>ministros competentes</i>	Ministr <i>příslušní ministři</i>
Presidente (<i>m</i>) del Congreso de los Diputados	Předseda Poslanecké sněmovny
Presidente (<i>m</i>) del Gobierno	Předseda vlády
Presidente (<i>m</i>) del Parlamento	Předseda Parlamentu
Presidente (<i>m</i>) del Tribunal Supremo	Předseda Nejvyššího soudu
Magistrado (<i>m</i>)	Soudce (soudkyně) u Nejvyššího soudu
Fiscal (<i>m</i>)	Státní zástupce
Representante (<i>m</i>) <i>Representante de los ciudadanos</i>	Zástupce <i>Zástupce lidu</i>
Senador (<i>m</i>)	Senátor
Vicepresidente (<i>m</i>)	Viceprezident

4. ÓRGANOS**INSTITUTE**

Administración (<i>f</i>) civil	Civilní, občanská správa
Administración (<i>f</i>) pública	Státní správa
Comunidad (<i>f</i>) Autónoma	Samosprávná oblast
Consejo (<i>m</i>) administrativo	Správní rada
Consejo (<i>m</i>) de Estado (<i>m</i>)	Státní rada
Consejo (<i>m</i>) de Ministros <i>el Consejo de Ministros de Exteriores</i>	Rada ministrů <i>Rada ministrů zahraničních věcí</i>
Comisión (<i>f</i>) constitucional	Ústavní komise
LAS CORTES GENERALES	KORTESY
Cámara (<i>f</i>) Cámara Alta Cámara Baja	Komora Horní komora Dolní komora
Congreso (<i>m</i>) de Diputados (<i>m</i>)	Poslanecká sněmovna
Parlamento (<i>m</i>)	Parlament
Senado (<i>m</i>)	Senát
TRIBUNALES Y JUZGADOS	SOUDY
Juzgado (<i>m</i>)	Soud (rozhoduje samosoudce)
Tribunal (<i>m</i>)	Soud (rozhoduje soudní senát)
~ Constitucional	Ústavní soud
~ de Honor	Čestný soud – dnes již neexistující soud ⁹⁶
~ Supremo	Nejvyšší soud

⁹⁶ Constitución española, art. 26, op. cit.

5. PARTES DE LA CONSTITUCIÓN**ČÁSTI ÚSTAVY**

Preámbulo (<i>m</i>)	Preamble
Título (<i>m</i>) preliminar	Základní ustanovení
Título (<i>m</i>)	Hlava
Capítulo (<i>m</i>)	Kapitola
Sección (<i>f</i>)	Oddíl
Artículo (<i>m</i>)	Článek, paragraf
Párrafo (<i>m</i>)	Odstavec
Disposiciones (<i>f</i>) adicionales	Doplňující ustanovení
Disposiciones (<i>f</i>) transitorias	Přechodná ustanovení
Disposición (<i>f</i>) derogatoria	Zrušené ustanovení
Disposición (<i>f</i>) final	Konečná ustanovení

Závěr

Primárním cílem této bakalářské práce bylo porovnání ústav České republiky a Španělského království se zaměřením na rozdíly způsobené státním zřízením. Zabývala jsem se výhradně hlavami států a rozdíly mezi nimi. Primárními zdroji k této komparaci byly Ústava České republiky z roku 1993 a Španělská Ústava z roku 1978. Sekundárním cílem práce byl rozbor příslušné právní terminologie. Pro překlad jednotlivých termínů jsem používala španělský výkladový slovník „*Diccionario SALAMANCA de la lengua española*“, „Španělsko-český právní a ekonomický slovník“ a Český národní korpus „www.kontext.korpus.cz“.

Před napsáním práce jsem se domnívala, že španělský král se podílí větší měrou na řízení státu než prezident České republiky. Při psaní práce jsem však postupně došla k závěru, že je tomu přesně naopak. Oba dva zástupci státu zastávají především funkci reprezentativní, prezident se však ještě k tomu určitou měrou podílí i na v moci výkonné. Král naproti tomu slouží spíše jako symbol jednoty a tradic státu. Sám o sobě nemá žádnou moc. Veškeré jeho úkony musí být doprovázeny kontrasignací předsedy vlády, či jiného pověřeného ministra. Podle své vůle může rozhodovat pouze o zacházení s částí prostředků státního rozpočtu, která jsou určena na udržování královské rodiny a královského dvora.

Ačkoliv si oba státy prošly naprosto odlišnou historií a forma státního zřízení je odlišná do dnes, ústavy mají mnoho společných rysů. To samé se dá říci i o hlavách států. Největším rozdílem mezi nimi je rozdílný způsob nabytí a ztráta funkce.

Práce je rozdělena do sedmi kapitol. První kapitola se zabývá popisem ústav obecně. Druhá kapitola stručně shrnuje ústavní vývoj obou zemí se zaměřením na paragrafy a články, vztahující se k hlavě státu. Třetí kapitola se věnuje prezidentu ČR a králi Španělska a následující kapitola je komparace těchto dvou funkcí. V páté kapitole je stručně charakterizována administrativně-právní španělština potřebná k dalšímu rozboru ústavního textu v předposlední kapitole. Poslední kapitolu tvoří rozbor ústavní terminologie a glosář složený z termínů, se kterými jsem se setkávala napříč vypracováním bakalářské práce. Glosář předchází rozbor několika hůře přeložitelných termínů, jejichž překlad se lišil slovník od slovníku, nebo dokonce nebyl v žádném z používaných zdrojů zmíněn.

Na závěr bych ráda zdůraznila důležitost ústavy. Ústava je nejvyšší zákon v zemi, který ovlivňuje život všech občanů dané země, a dokonce i cizinců pobývajících na daném území trvale, či dočasně. Ústava zajišťuje demokratické fungování státu, dodržování základních práv a svobod jedinců, rozděluje státní moc na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní a vymezuje postavení a pravomoci hlavy státu. Myslím si, že alespoň částečná znalost ústavy by měla být v zájmu každého občana, jelikož se ho tento zákon bezprostředně týká a ovlivňuje v jeho každodenním životě.

Resumé

Este trabajo es una reflexión sobre las diferencias entre la Constitución española y la Constitución checa en cuestiones relacionadas con las diferentes formas de estado, como son la monarquía y la república. La mayor importancia está puesta en los jefes de estado – en el Rey de España y el Presidente de la República Checa.

Antes de nada, hay que mencionar algunos hechos básicos sobre las constituciones en general. Constitución es la norma Suprema o, en otras palabras, la ley fundamental de un Estado y de ella se derivan todas las otras normas del país. La constitución determina el ordenamiento jurídico interno del país, o sea arregla la organización del poder legislativo, ejecutivo y judicial, determina los deberes y derechos de los ciudadanos, determina las relaciones sociales y los fundamentos del sistema económico del país.

Para este trabajo son fundamentales los capítulos que se dedican a los jefes de Estado, es decir al Rey de España y al Presidente de la República Checa. Mi objeto es comparar sus funciones, en qué coinciden y en qué se distinguen. El jefe de Estado ocupa formalmente el puesto cumbre en la jerarquía de los órganos estatales. A pesar de todo, realmente no dispone de casi ningún poder. Su función más importante es la representación del país en las relaciones internacionales. Parcialmente comparte algunas competencias del poder ejecutivo, aunque la mayoría de ellas tiene que ser refrendada por la firma del Presidente del Gobierno o de otro ministro competente.

Las competencias en el rango del poder ejecutivo del Rey de España son aún menores que las del Presidente de la república Checa. Como muestra nos puede servir la distinta forma de nombramiento del Presidente del Gobierno. En la República Checa, la elección del candidato apropiado y el nombramiento corre a cargo del presidente. En España, el Rey solamente nombra al nuevo Presidente del Gobierno. La elección depende del Presidente del Congreso de los Diputados y del pleno en el Congreso. Casi lo mismo ocurre en caso de la elección de los Jueces del Tribunal Supremo.

En caso de las funciones simbólicas, el Rey de España, al contrario, tiene más importancia que el Presidente de la República Checa. Esto es porque el Rey representa la permanencia, la neutralidad y la tradición del país. El jefe de Estado republicano carece de estos elementos por ser elegido solamente para un período determinado. La gente lo percibe más como a un representante político que a un símbolo de permanencia y tradición del país.

Otra gran diferencia entre el Rey y el Presidente consiste en la forma de sucesión al cargo del jefe de Estado. El Presidente se elige en las elecciones generales, las cuales son libres y esta legislatura dura cinco años. Comparado con esto, la función del Rey es hereditaria y no está limitada a un período determinado. Los herederos son previamente dados y no hay posibilidad de libre elección. Por eso, no solamente el Rey, sino toda la familia Real significa la permanencia, la neutralidad y la tradición del país.

La segunda parte del trabajo está dedicada al aspecto lingüístico de la constitución. La parte comienza por una introducción al lenguaje jurídico-administrativo y continúa mencionando los rasgos específicos de la constitución –el mayor énfasis está puesto en los rasgos de la constitución española - sin embargo, intento comparar cada rasgo con la Constitución checa y buscar su equivalente apropiado.

Una de las diferencias que vale la pena destacar son los diferentes tiempos verbales utilizados en ambas constituciones. La Constitución española emana de verbos en futuro imperfecto, presente de subjuntivo, pretérito imperfecto de subjuntivo y futuro imperfecto de subjuntivo. Al contrario, en la Constitución checa, se utiliza con mayor frecuencia el presente o el imperativo. Uno de los rasgos que comparten ambos textos constitucionales es la forma de escribir en la tercera persona del singular para despersonalizar el texto y para ocultar el autor verdadero, en beneficio de la institución que lo publica.

La última parte de la tesis trata de la terminología utilizada en las constituciones y está concluida por un glosario español-checo que contiene términos relacionados con el jefe de Estado y sus competencias, con la familia Real, los funcionarios públicos y los órganos estatales, así como con las partes de la constitución.

Seznam literatury:

- BRYNDA, Jiří. *Španělsko-český právníký a ekonomický slovník*. Praha: Linde, 2007.
- *Diccionario Salamanca de la lengua española*. Edición 1996. Madrid: Santillana, Universidad de Salamanca, 1996.
- GUERRA, L. L. *Constitución española*. Madrid: Tecnos, 2015.
- KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní systémy evropských států*. Praha: Linde 2006.
- MLSNA, Petr. *Ústava ČR – vznik, vývoj a perspektivy*. Praha: Leges, 2011.
- NOLČ, Jiří. *Ústava České republiky v otázkách a odpovědích*. Brno: Computer Press, 2004.
- ROJO, José Vicente. *La Constitución Española: Guía Práctica*. Madrid: Tébar, 2012.
- ŘÍCHOVÁ, Blanka, Vladimíra DVOŘÁKOVÁ, Jiří KUNC. *Komparace politických systémů II.* Praha 2014.
- TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 1998.
- VARÓ, Enrique Alcaraz, Brian HUGHES, and Adelina Gómez GONZÁLES-JOVER. *El Español Jurídico*. Barcelona: Ariel, 2014.
- WALTER L. Bernecker: *Spaniens Geschichte seit dem Bürgerkrieg*, Munich, 1988.

Právní předpisy

- Constitución Española. (BOE núm. 311, 29 de diciembre de 1978).
- Constituciones Españolas 1812–1978: Constitución de 1876. *Congreso de los Diputados* [online]. [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/ConstEsp1812_1978/Const1876
- Constituciones Españolas 1812 - 1978: Constitución de 1931. *Congreso de los Diputados* [online]. [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/ConstEsp1812_1978/Const1931
- Constituciones Españolas 1812 – 1978: Constitución de 1812. *Congreso de los Diputados* [online]. [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/Cons

tEsp1812_1978/Const1812http://www.congreso.es/docu/constituciones/1812/ce1812_cd.pdf

- Listina základních práv a svobod vyhlášená pod č. 2/1993 Sb.
- Zákon č. 37/1918 Sb. o prozatímní ústavě., [online]. [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1918.html
- Zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky. [online]. [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1960.html
- Zákon č. 121/1920 Sb., Ústavní listina Československé republiky. [online]. [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html
- Zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky. [online]. [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.; Ústava České republiky

Elektronické zdroje

- *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado* [online]. [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://www.boe.es/>
- *Biblioteca Virtual Miguel Cervantes* [online]. [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://www.cervantesvirtual.com/>
- *BussinesInfo.cz* [online]. [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/legislativa-pravo/prehled-zakonu.html>
- *Eco Republicano* [online]. [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://www.ecorepublicano.es/>
- *Český národní korpus: KonText (InterCorp v9)* [online]. [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/first_form?corpname=intercorp_v9_es&usesubcorp=
- *Casa de Su Majestad el Rey* [online]. [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://www.casareal.es/ES/Paginas/home.aspx>
- *Congreso de los Diputados* [online]. [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso>
- *El Mundo* [online]. [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://www.elmundo.es/blogs/elmundo/>
- *Oficiální portál Ministerstva spravedlnosti ČR* [online]. [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33>
- *Real Academia Españolas* [online]. [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://www.rae.es/>

- *Senado de España* [online]. [cit. 2017-05-03]. Dostupné z:
<http://www.senado.es/web/index.html>
- Ústavní listina Československé republiky, uvozená zákonem ze dne 29. února 1920, č. 121/1920 Sb. *Masarykova univerzita PRÁVNICKÁ FAKULTA* [online]. Brno: Právnická fakulta MU, 2015 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z:
<http://czecon.law.muni.cz/dokumenty/31526>
- *Wikipedia* [online]. [cit. 2017-05-03]. Dostupné z:
<https://es.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Portada>